

Julia Jokela

Lasten vuorovaikutussuhteet vuorohoidossa

Opinnäytetyö

Kevät 2020

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysala

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Suuntautumisvaihtoehto:

Tekijä: Julia Jokela

Työn nimi: Lasten vuorovaikutussuhteet vuorohoidossa

Ohjaaja: Päivi Rinne

Vuosi: 2020

Sivumäärä: 50

Liitteiden lukumäärä: 4

Tässä opinnäytetyössä oli tavoitteena selvittää, miten lasten vuorovaikutussuhteet muodostuvat vuorohoidossa sekä millaisena lapset kokevat vuorohoidon. Tavoitteena oli tutkia vuorovaikutussuhteita erityisesti vuorohoidon sisältämän suuren vaihtuvuuden näkökulmasta.

Tämä opinnäytetyö on laadullinen eli kvalitatiivinen opinnäytetyö, joka toteutettiin havainnoimalla ja haastatteleamalla vuorohoidossa olevia lapsia. Yhteensä havainnoitiin kolmeatoista 1–5-vuotiasta vuorohoidossa olevaa lasta, jotka olivat ilta- ja yöhoidossa. Haastateltavia lapsia oli viisi. Tutkimuksen aineisto analysoitiin aineistolähtöisesti. Opinnäytetyön teoriassa avataan varhaiskasvatusta yleisesti ja vuorohoitoa sen osa-alueena. Teoriassa esitellään syitä vuorohoidon tarpeen kasvulle ja kerrotaan vuorohoidosta myös yhteiskunnallisena ilmiönä ja yhteiskunnan toimivuuden mahdollistajana. Toisena pääaiheena teoriassa käsitellään lasten vuorovaikutussuhteita. Teoriassa kerrotaan varhaisen vuorovaikutuksen merkityksestä ja kiintymyssuhdeteoriasta kaiken vuorovaikutuksen pohjana, vuorovaikutustaidoista ja vuorovaikutussuhteiden muodostumisesta, sekä pysyvyydestä lasten vuorovaikutussuhteissa erityisesti vuorohoidon vaihtuvuutta silmällä pitäen.

Tulosten mukaan lapset viihtyvät vuorohoidossa pääasiassa hyvin ja ovat siellä mielellään. Tärkeäksi nousivat erityisesti vuorohoidon rutiinit, jotka loivat turvallisuuden tunnetta. Lapsilla ilmeni vuorohoidossa ollessaan pääasiassa positiivisia tunteita, ja tilanteet sujuivat ja etenivät vuorohoidossa rauhallisesti. Tuloksista nousi esiin, että lasten vuorovaikutussuhteisiin ja niiden muodostumiseen vaikuttaa pitkälti lapsen oma persoonallisuus ja ikä, mutta toisaalta myös ryhmän kasvattajilla oli merkittävä rooli lasten keskinäisten vuorovaikutussuhteiden muodostajana. Tuloksista nousi esiin myös vuorohoitolaisten tottuneisuus ryhmän lasten ja aikuisten vaihtuvuuteen, mikä näkyi muun muassa rohkeutena lähestyä vieraitakin aikuisia. Lisäksi tuloksista ilmeni lasten hyvä luottamus ryhmän aikuisiin.

Avainsanat: Varhaiskasvatus, vuorohoito, vuorovaikutussuhteet, havainnointi, haastattelu, laadullinen tutkimus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Programme of Social Services

Specialisation: Bachelor of social services

Author: Julia Jokela

Title of thesis: Children's Social Interaction in a 24-Hour Day Care

Supervisor: Päivi Rinne

Year: 2020

Number of pages: 50

Number of appendices: 4

The target of this thesis was to examine how children's social interaction forms in a 24-hour day care, and how children feel about being there. The goal was to examine children's social interaction in the context of great diversity of a 24-hour day care.

This qualitative thesis was done by observing and interviewing children in a 24-hour day care. Together there were 13 children aged one to five years old who were observed during the evening and night care. Five children were interviewed. The results were analysed material based. The theory of this thesis deals with early childhood education in general and 24-hour day care as a part of it. The theory explains the reasons why 24-hour day care is needed and presents it as a societal phenomenon, which enables a working society. The second main subject in the theory part deals with children's social interaction. The theory describes the meaning of early social interaction and attachment theory as a base of every later social interaction. The theory also deals with the social interaction skills and forming relationships between individuals. The stability in children's relationships is described in the context of 24-hour day-care.

According to results, children get on well in 24-hour day-care, and they are being there gladly. Routines of 24-hour day-care appear important in creating security for children. Children appear to have mainly positive feelings and the situations moved forward calmly in 24-hour day-care. The results indicate that children's age and personality have an influence on forming relationships, but on the other hand, the adults of the group had a remarkable role in forming relationships between the children. The children got used to diversity of other children and adults of the group according to results, and it showed up as a courage to approach strange adults. The results also showed that the children trusted well the adults of the group.

Keywords: Early childhood education, 24-hour day care, social interaction, observation, interview, qualitative research

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	1
Thesis abstract.....	2
SISÄLTÖ.....	3
1 JOHDANTO.....	5
2 VUOROHOITO OSANA VARHAISKASVATUSTA.....	7
2.1 Varhaiskasvatuksesta yleisesti.....	7
2.2 Lasten vuorohoito ja vuorohoidon tarve.....	7
2.3 Vuorohoitolasten hyvinvointi.....	9
2.4 Aikaisemmat tutkimukset vuorohoidosta.....	10
3 LAPSEN VUOROVAIKUTUSSUHTEET VUOROHOIDOSSA.....	13
3.1 Varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhdeteoria.....	13
3.2 Vuorovaikutustaidot ja vuorovaikutussuhteiden muodostuminen.....	14
3.3 Pysyvyys vuorovaikutussuhteissa.....	16
4 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TUTKIMUSMENETELMÄT.....	17
4.1 Tutkimuksen tavoitteet.....	17
4.2 Havainnointi.....	18
4.3 Havainnointitaulukko.....	18
4.4 Haastattelu.....	20
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	22
5.1 Tutkimuksen kohderyhmä.....	22
5.2 Havainnointikertojen eteneminen.....	23
5.3 Haastattelukertojen eteneminen.....	23
5.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	24
5.5 Aineiston analysointi.....	25
6 TULOKSET.....	26
6.1 Rutiinit vuorohoidossa ja lasten yleiset kokemukset vuorohoidosta.....	26
6.2 Lasten tunteet ja käyttäytyminen vuorohoidossa.....	28
6.3 Lasten vuorovaikutussuhteet vuorohoidossa.....	29
6.3.1 Vuorovaikutussuhteet toisiin lapsiin.....	30

6.3.2 Vuorovaikutussuhteet kasvattajiin	33
6.4 Muita tuloksia	36
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	38
7.1 Lasten vuorovaikutussuhteet vuorohoidossa	38
7.2 Lasten kokemukset vuorohoidosta.....	39
8 POHDINTA	41
LÄHTEET	44
LIITTEET	50

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatus on jatkuvassa muutoksessa, ja sen painopiste on vähitellen vaihtunut vanhempien työssäkäynnin mahdollistajasta yhä enemmän pedagogiseen toimintaan, joka nähdään elinikäisen oppimisen ensiaskeleena (Leskisenoja 2019, 29). Toisaalta myös yhteiskunta on muuttunut. Vuorotyön määrä lisääntyy jatkuvasti, sillä yhä useammin palveluja tarvitaan ympäri vuorokauden kaikkina viikonpäivinä. Vuorotyötä tekee tällä hetkellä noin joka neljäs suomalainen. (Holmberg 2016.) Vuorotyön lisääntymisellä on väistämätön vaikutus myös lapsiperheiden arkeen ja vuorotyön vuoksi myös tarve varhaiskasvatuksen vuorohoidolle on kasvanut.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää vuorohoitolapsia havainnoimalla ja haastattelemalla, miten vuorohoidossa olevien lasten vuorovaikutussuhteet muodostuvat ryhmässä toisiin lapsiin ja aikuisiin ryhmän kokoonpanon ja kasvattajien ollessa usein vaihtuvia. Lisäksi tässä opinnäytetyössä selvitettiin lasten yleisiä kokemuksia vuorohoidosta.

Päädyin tähän aiheeseen alun perin sitä kautta, että suoritin sosionomitutkintoni yhteydessä myös varhaiskasvatuksen opintokokonaisuuden, mikä antoi itselleni pätevyyden toimia myös varhaiskasvatuksen opettajana. Tämän kelpoisuuden saadakseni myös opinnäytetyöni tuli liittyä jollakin tavalla varhaiskasvatukseen, eli tämä seikka saneli aika pitkälle opinnäytetyöni aihepiirin. Vuorohoito alkoi itseäni kiinnostamaan jossakin kohtaa opintojeni puoliväliä, koska itselläni ei ollut siitä mitään aikaisempaa kokemusta ja itseäni kiinnosti tietää, miten vuorohoito käytännössä toimii. Millaista esimerkiksi on nukkua yö päiväkodissa tai jäävätkö lapset hoitoon mielellään? Miten lapset saavat kavereita, kun ryhmän kokoonpano vaihtelee usein? Kokevatko lapset vuorohoidon jotenkin erilaisena? Tästä alkoi muotoutumaan ajatus tulevan opinnäytetyöni aiheesta.

Samoihin aikoihin oli juuri avattu Seinäjoelle uusi vuorohoitopäiväkoti, joten lähestyin sitä opinnäytetyöni tiimoilta, ja he lähtivät yhteistyötahoksi opinnäytetyöhöni. Tämän jälkeen projekti lähti hiljalleen käyntiin ja sen aiheeksi rajautui vuorohoidossa olevien lasten vuorovaikutussuhteiden muodostuminen toisiin lapsiin ja kasvattajiin sekä lisäksi lasten yleiset kokemukset vuorohoidosta.

Vuorohoito on myös tutkimusaiheena melko tuntematon, eikä siitä ole tehty kovinkaan monia tutkimuksia ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden ja yliopistojen pro gradu -töiden lisäksi. Aiheesta ei ole myöskään saatavilla paljonkaan kansainvälistä tutkimustietoa, sillä aivan samanlaisia varhaiskasvatuksen vuorohoitojärjestelmiä ei juurikaan muissa maissa ole. Vuorohoidon sisältöä varhaiskasvatuksen osa-alueena ei myöskään ole kovin tarkasti rajattu tai määritelty laissa tai varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa, vaan niissä veloitetaan ainoastaan kunnat järjestämään sitä (L 540/2018). Toisaalta viime aikoina vuorohoitoon on kiinnitetty enemmän huomiota ja siihen on muun muassa perustettu Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja yliopiston yhteistyönä OHOI-osaamista vuorohoitoon -hanke, jossa keskityttiin erityisesti vuorohoidossa työskentelevään henkilöstöön ja heidän hyvinvointiinsa (OHOI-osaamista vuorohoitoon, [viitattu 23.4.2020]).

2 VUOROHOITO OSANA VARHAISKASVATUSTA

2.1 Varhaiskasvatuksesta yleisesti

Varhaiskasvatus muuttuu ja kehittyy jatkuvasti, mistä viimeisimpänä esimerkkinä voidaan nähdä uusi varhaiskasvatustalaki, joka tuli voimaan vuoden 2018 syyskuussa (L 540/2018). Varhaiskasvatusta täytyy kehittää jatkuvasti, jotta se pystyisi vastaamaan paremmin erilaisiin lasten ja perheiden, mutta myös yhteiskunnan muuttuviin tarpeisiin.

Varhaiskasvatus on Opetushallituksen (2019) mukaan lapsen suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa sen yleisestä suunnittelusta, ohjauksesta ja seurannasta (Opetus- ja kulttuuriministeriö, [viitattu 17.10.2019]). Nykyisen muotonsa varhaiskasvatus on kuitenkin saavuttanut vasta viime vuosikymmeninä. Tarve päivähoitojärjestelmälle alkoi muodostua sotien jälkeisessä Suomessa, jossa ihmiset muuttivat yhä useammin maaseudulta kaupunkiin ja nimenomaan naisten työllistyminen kodin ulkopuolelle yleisty. Vuonna 1973 voimaan tullut laki lasten päivähoitosta aloitti nykyisen muotoisen päivähoitojärjestelmän luomisen. (Alila ym. 2014, 8.) Tällöin myös eri päivähoitolaitosten nimet, kuten lastentarha ja -seimi, korvattiin yhteisellä nimellä päiväkotia (Muuronen 2017). Vuonna 2013 varhaiskasvatus siirtyi myös opetus- ja kulttuuriministeriön hallintaan, kun aikaisemmin se oli kuulunut sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen (Leskinen 2019, 29). Tämäkin kertoo varhaiskasvatuksen ideologian muutoksesta ja nykyisin varhaiskasvatus nähdään elinikäisen oppimisen ensi askeleena (Helenius & Lummelehti 2018, 12).

2.2 Lasten vuorohoito ja vuorohoidon tarve

Suomalaisen varhaiskasvatuksen perusta on siis muodostunut alun perin vanhempien tarpeesta käydä töissä. Nykyisin yhteistyö kodin ja varhaiskasvatuksen välillä on kokonaisuus, joka on parhaillaan toinen toistaan tukevaa toimintaa. (Seinäjoen

kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 13.) Vuonna 2017 varhaiskasvatukseen osallistui kaikkiaan 247 968 lasta (Varhaiskasvatus 2017 -tilastoraportti 2018, 1). Osana varhaiskasvatusta järjestetään myös lasten vuorohoitoa, joka on viime vuosina yleistynyt. Varhaiskasvatuslain (L 540/2018) mukaan vuorohoitoa on ilta-, yö- ja viikonloppuhoito sekä arki- ja juhlapyhinä järjestettävä hoito. Vuorohoito eroaa päivähoidosta siinä, että siihen ei ole subjektiivista päivähoito-oikeutta toisin kuin päiväsaikaan tapahtuvassa varhaiskasvatuksessa on (Vuorohoito, [viitattu 18.10.2019]). Vuorohoitoa on mahdollista saada varhaiskasvatuslain (L 540/2018) mukaan vain tarpeen mukaan silloin, kun vanhempien tai huoltajien työssäkäynti tai opiskelu sitä vaatii, ja vastuu sen järjestämisestä on kunnilla.

Vuorohoitoon ja sen järjestämistä koskien ei ole tehty edellä mainittujen varhaiskasvatuslain kohtien lisäksi tarkempia valtakunnallisia säädöksiä tai ohjeistuksia, vaikka tälle on koettu olevan tarvetta (Nironen 2016). Myöskään valtakunnallisesti velvoittavassa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018, 19) ei ole määriteltä vuorohoitoa ja sen sisältöä tarkemmin, kuin viittaamalla varhaiskasvatuslakiin ja todeten, että lapsen vuorohoitoon osallistumisen epäsäännöllisyys on otettava huomioon pedagogista toimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Vuorohoidon tarve kuitenkin kasvaa jatkuvasti. Vuonna 2016 Suomessa oli vuorohoidossa 15 000 lasta, eli seitsemän prosenttia kunnallisesta varhaiskasvatuksesta. (Varhaiskasvatus 2016 – Kuntakyselyn osaraportti 2017, 1.) Vuorohoidon tarpeen kasvua selittää muun muassa vuorotyön yleistyminen. Suomessa tehdään enemmän vuorotyötä kuin Euroopassa keskimäärin. Naisista 27% ja miehistä 19% tekee säännöllistä vuorotyötä Suomessa. (Partonen 2020.) Teollisessa työssä, hoitoalalla, palo- ja pelastustoimessa, sekä liikenteen, kulttuurin ja viihteen alalla epätyypilliset työajat ovat yleisiä (Oinas ym. 2015, 99). Kinnunen, Malinen ja Laitinen (2009, 126) kertovat tästä nykyisestä globalisaation aikaansaamasta ”24/7-yhteiskunnasta”, jossa pitää olla valmiina reagoimaan joka hetki, ja joka omalta osaltaan on johtanut yö- ja vuorotyön sekä epäsäännöllisten työaikojen lisääntymiseen. Myös Mykkänen ja Böök (2017, 80) nostavat esiin perheiden yksilöllistyneet aikataulut, jotka haastavat uudistamaan varhaiskasvatuksen rakenteita, pedagogiikkaa ja käytäntöjä. Vuorohoidossa on siis kyse myös yhteiskunnallisesta muutoksesta, jossa perinteinen

päiväsaikaan tapahtuva varhaiskasvatus ei siis enää riitä työn ja perheen yhteensovittamiseen.

Vuorohoito ei kuitenkaan ratkaise kaikkia vanhempien epätyypilliseen työaikaan liittyviä haasteita. Perheet 24/7 -tutkimuksesta saaduissa tuloksissa havaittiin, että epäsäännöllistä työaika tekevät vanhemmat tukeutuivat useammin myös niin sanottuun epäviralliseen hoitoapuun, kuten sukulaisiin ja tuttaviin julkisten hoitopalvelujen lisäksi. (Kekkonen ym. 2014, 66.) Toisaalta joillekin vuorohoito voi olla ainoa vaihtoehto varsinkin muualta muuttaneiden kohdalla, sillä kaikilla ei ole lähellä muita tukiverkostoja (Simo 2016). Erityisesti epätyypillistä työaika tekevissä yksinhuoltajaperheissä vuorohoidon tarve on suurempi kuin kahden epätyypillistä työaika tekevän vanhemman perheissä (Kekkonen ym. 2014, 63). Suomessa, Alankomaissa ja Englannissa tehdyssä kansainvälisessä tutkimuksessa havaittiin, että kaikissa kolmessa maassa epätyypilliseen työaikaan työskentelevät äidit kokivat lastenhoidon järjestämisen haasteellisena (Moilanen ym. 2016, 36).

2.3 Vuorohoitolasten hyvinvointi

Vuorohoito eroaa tavallisesta päiväsaikaan tapahtuvasta varhaiskasvatuksesta monin eri tavoin. Lasten hoitoajat sijoittuvat ensinnäkin niin sanotun virka-ajan ulkopuolelle, kuten myöhäisiin iltoihin, yöhön tai varhaisiin aamuihin. Myös vuorohoidossa olevat lapsiryhmät ovat kokoonpanoltaan hyvin vaihtelevia, koska vuorohoittoa on mahdollista saada vain vanhemman työn tai opiskelun vuoksi, mikä usein näkyy arjessa hoitoaikojen epäsäännöllisyytenä. Aikataulujen eriytyminen, epäsäännöllisyys ja ennakoimattomuus ovat vuorohoidon erityispiirteitä, jotka on otettava huomioon sitä järjestettäessä (Peltoperä ym. 2016, 2). On aiheellista pohtia, millaisia vaikutuksia tällä kaikella on lapsen hyvinvointiin ja kehitykseen.

Vanhempien vuorotyön heijastumisesta lapsen hyvinvointiin on olemassa ristiriitaista tutkimustietoa. Tutkimustuloksissa on havaittu vanhempien vuorotyön heijastuvan lasten hyvinvointiin kielteisesti, mutta toisaalta myös myönteisiä vaikutuksia on havaittu. (Lammi-Taskula & Siippainen 2018, 425.) Kuitenkaan osana CHILD-CARE-hanketta olevien NEVA-tutkimustulosten mukaan lasten hyvinvoinnissa ja

kehityksessä ei ole havaittu eroja päivätyötä ja vuorotyötä tekevien vanhempien välillä (Lammi-Taskula & Siippainen 2018, 425). Kekkosen ym. (2014) mukaan vuorotyön kielteisinä vaikutuksina on havaittu perheen yhteisen ajan jääminen liian lyhyeksi, ja puolestaan haitalliseksi lasten hyvinvoinnille on nähty aikaiset herätykset, yöhoito, pitkät hoidossa olon jaksot ja vanhemman väsymys (Lammi-Taskula & Siippainen 2018, 422). Tutkimuksissa on myös havaittu, että vuorotyötä tekevät perheet kohtaavat enemmän ajan puutetta, haasteita päivittäisten aikataulujen ennakoimisessa ja haasteita päivittäisten rutiinien ylläpitämisessä ja luomisessa (Sévon ym. 2017, 4-5). Tutkimuksen mukaan kaksi- ja kolmivuorotyötä tekevillä oli useammin vaikeuksia yhdistää työ ja muu elämä päivätyötä tekeviin verrattuna (Härmä ym. 2019, 63).

Vuorohoidon vaikutusta lapsen hyvinvointiin on kuitenkin hyvä pohtia. Vaikka usein vuorohoidossa hoitotunteja kertyy vähemmän kuin tavallisessa päiväsaikaan tapahtuvassa hoidossa, yhtämittaiset hoitojaksot saattavat olla pitkiä. (Hotokka 2017.) Aiheellista on myös pohtia vuorohoitolasten vuorovaikutussuhteiden muodostumista vuorohoidossa, sillä ryhmien kokoonpano ja kasvattajat vaihtelevat. Tässä voidaan jatkokysymyksenä myös pohtia, miten lasten perusturvallisuus muodostuu suuressa vaihtuvuudessa. Erityisesti Rusanen (2011, 17) on pohtinut tätä kiintymyssuhdeteoriana peilaten, ja sen mukaan jo eron joutuminen lapsen tärkeimmistä ihmisistä esimerkiksi päiväkotipäivän ajaksi voi muodostaa vahingolliset olosuhteet lapsen kehitykselle. Toisaalta tämä pätee hänen mukaansa jo ihan tavalliseenkin päiväsaikaan tapahtuvaan varhaiskasvatukseen. Lasten vuorovaikutussuhteita ja niiden muodostumista käsitellään tarkemmin seuraavissa kappaleissa.

2.4 Aikaisemmat tutkimukset vuorohoidosta

Tässä osuudessa esitellään joitakin tämän opinnäytetyön kannalta keskeisimpiä aikaisempia tutkimuksia. Vuorohoitoa yksistään ei ole tutkittu kovinkaan paljon, eikä laajoina tutkimuksia tai lasten näkökulmasta. Vuorohoitoa koskevat tutkimukset muodostuvat lähinnä ammattikorkeakoulujen opinnäytetöistä sekä yliopistojen pro gradu -töistä. Toisaalta joissakin tutkimuksissa, kuten Perheet 24/7-taloudessa

(Perheet 24/7, [viitattu 31.10.2019]) käsitellään myös vuorohoitoa, mutta ei yksistään. Vuorohoitoa on saatettu juuri sivuta joissakin tutkimuksissa osana jotakin laajempaa kokonaisuutta, mutta yksistään siitä ei ole paljonkaan tutkimustietoa.

Tämän opinnäytetyön kannalta keskeisin laaja tutkimus on ollut vuonna 2014 valmistunut Perheet 24/7-tutkimus, joka on toteutettu yhteistyössä Jyväskylän ammattikorkeakoulun, Jyväskylän yliopiston ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa (Perheet 24/7, [viitattu 31.10.2019]). Tämä tutkimus keskittyi tutkimaan ympäri vuorokauden kaikkina viikonpäivinä toimivan yhteiskunnan vaikutusta perheiden hyvinvointiin lasten, vanhempien ja päivähoidon näkökulmasta. Tietoa kerättiin Suomen lisäksi myös Iso-Britanniassa ja Alankomaissa. Tutkimuksessa tutkittiin muun muassa vuorotyötä tekevien vanhempien lasten hoitojärjestelyjä, mikä oli tämän työn aiheen kannalta erittäin mielenkiintoista. Keskeisin tutkimustulos tästä oli, että suuri osa suomalaisista vanhemmista koki haasteita lastenhoidon järjestämisessä. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu, [viitattu 31.10.2019].)

Toinen laajempi tutkimus aiheesta on vuonna 2009 valmistunut Jyväskylän yliopiston tekemä Paletti-tutkimus, jonka aiheena oli työssäkäyvät pikkulapsiperheet (Paletti-tutkimus, 2014). Tämä tutkimus ei suoranaisesti käsitellyt vuorohoitoa, mutta siinäkin nostettiin esiin pikkulapsiperheiden haasteet lastenhoidossa ja 24/7-yhteiskunnan kuormitus. Keskeinen tutkimustulos tämän opinnäytetyön kannalta oli, että suurin osa lapsiperheistä onnistuu yhdistämään perheen ja työelämän hyvin (Kinunen ym. 2009, 128).

Vuorohoidosta tehtyjä opinnäytetöitä on jonkin verran. Hyvin samankaltaisen opinnäytetyön kuin tämä opinnäytetyö on tehnyt Emma Meriläinen vuonna 2014 Diakoniammattikorkeakoulusta: ”Kuka meitä yököttää?": Lasten kokemuksia vuorohoidosta. Myös hän on tutkinut lasten kokemuksia vuorohoidosta, sekä vuorohoitolasten kaverisuhteita ja suhteita aikuisiin. Tutkimustulosten mukaan lapset kokivat vuorohoidon positiivisena asiana, ja heillä on kavereita päiväkodissa.

Myös Seinäjoen ammattikorkeakoulussa on vuonna 2017 Liisa Laukkonen tehnyt opinnäytetyön vuorohoidosta: Yö päiväkodissa: Lasten kokemuksia ja aikuisten näkemyksiä Kultavuoren päiväkodin yöhoidosta. Tutkimus toteutettiin lasten näkökul-

masta ja tutkimustuloksissa havaittiin selkeästi enemmän positiivisia kuin negatiivisia kokemuksia vuorohoidosta. Tutkimus toteutettiin havainnoimalla, haastattelemalla ja saduttamalla. Tuloksissa nousi esiin vertaissuhteiden tärkeys sekä sisarus-ten tuoma turvallisuuden tunne.

Vuorohoidosta on myös tehty jonkin verran yliopiston Pro gradu -töitä. Näistä lähellä tämän opinnäytetyön aihetta on Helsingin yliopistossa Jenni Marstion (2017) tekemä Pro gradu -tutkielma: Lasten sosiaaliset taidot vuoropäiväkodissa. Tutkimus toteutettiin havainnoimalla päiväkotiryhmiä sekä kyselyllä vanhemmille ja henkilökunnalle. Tulosten mukaan lasten sosiaaliset taidot kehittyvät iän karttuessa ja vanhemmat toivoisivat sosiaalisten taitojen tukemista vuorohoidossa. Toinen tämän opinnäytetyön aiheen kannalta merkittävän Pro gradu -tutkielman on tehnyt Elina Vuohelainen (2019): ”Niin tai sit voi olla ihan, että ei oo kaveria”: Lasten hyvinvointi vuoropäiväkodissa. Tässä Pro gradu -tutkielmassa tarkasteltiin lasten hyvinvointia vuorohoidossa ja aineisto kerättiin lapsia haastattelemalla. Tuloksista esiin nousi muun muassa, että tavallisesta arjesta poikkeavat tapahtumat, leikkiminen ja luova toiminta edistivät lasten hyvinvointia vuorohoidossa.

3 LAPSEN VUOROVAIKUTUSSUHTEET VUOROHOIDOSSA

3.1 Varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhdeteoria

Perusta kaikkien vuorovaikutussuhteiden muodostumiselle tapahtuu jo varhaislapsuudessa kun lapsi on pieni vauva. Tämä on kiintymyssuhdeteorian keskeinen ajatus, jossa korostetaan lapsen kiintymissuhteen merkitystä ensimmäiseen hoitajaan kaiken persoonallisen ja sosiaalisen kehityksen pohjana. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 116.) Koska varhaiset kiintymyssuhteet ovat erittäin tärkeitä myöhempien vuorovaikutussuhteiden kannalta ja toimivat niiden perustana, käsitellään niitä myös tässä opinnäytetyössä.

Modernin kiintymyssuhdeteorian taustalla ovat John Bowlbyn urauurtavat ajatukset ja Mary Ainsworthin tieteelliset havainnot kiintymyssuhteista (Silvén & Kouvo 2010, 68). Silvénin ja Kouvon (2010, 70-71) mukaan kiintymyssuhde muodostuu niistä lapsen erityisistä kokemuksista, joita hän saa ollessaan vuorovaikutuksessa läheisten ihmisten kanssa. Kiintymyssuhdeteorian mukaan kiintymyssuhteet voidaan jakaa turvalliseen kiintymyssuhteeseen ja turvattomiin kiintymyssuhteisiin, joita ovat välttelevä ja ristiriitainen kiintymyssuhde. Myöhemmin havaittiin, että on myös neljäs kiintymyssuhdetyyppi, jota kutsutaan organisoitumattomaksi kiintymyssuhteeksi. (Sinkkonen 2004, 1867.)

Turvallisessa kiintymyssuhteessa lapsi kokee vanhemman olevan saatavilla, jolta saa myös apua ja lohdutusta (Lapsen ja vanhemman kiintymyssuhde 2017). Tunnetun lastenpsykiatri Jari Sinkkosen mukaan turvallisella kiintymyssuhteella on yhteys lapsen kehittyneeseen empatiakykyyn, hyvään tunneälyyn ja toisaalta kykyyn kognitiiviseen ja loogiseen ajatteluun (Laukkanen 2018). Keltikangas-Järvisen (2010, 156) mukaan lapsen turvallinen kiintymyssuhde tarvitsee muodostuakseen vain saatavilla olevan ja lapsen tarpeisiin vastaavan riittävän pitkäaikaisen, saman hoitajan. Turvallinen kiintymyssuhde toimii siis hyvänä pohjana lapsen muille vuorovaikutussuhteille.

Välttelevässä kiintymyssuhteessa puolestaan lapsi ei ole saanut läheisyyttä samalla tavalla kuten turvallisessa kiintymyssuhteessa. Lapsi on tottunut pärjäämään yksin

tunteidensa kanssa, eikä hae läheisyyttä vanhemmalta. (Silvén & Kouvo 2010, 76-77.) Ristiriitaisessa kiintymyssuhteessa (käytetään myös nimitystä vastustava kiintymyssuhde) puolestaan vanhempi on ollut saatavilla epäjohdonmukaisesti, jolloin lapsi ilmaisee riippuvaa käyttäytymistä. Uudet kokemukset aiheuttavat lapselle häntäntymistä ja epävarmuutta, johon vanhemman läsnäolo ei välttämättä auta. (Silvén & Kouvo 2010, 77.) Lisäksi on vielä organisoitumaton (jäsentymätön) kiintymyssuhdetyyppi, jossa lapsi käyttäytyy oudosti, ristiriitaisesti tai pelokkaasti. Tällainen kiintymyssuhdetyyppi muodostuu yleensä tapauksissa, jossa lasta on kaltoinkohdeltu, ja perheessä on esiintynyt usein myös muita traumaattisia elämäkokemuksia. (Silvén & Kouvo 2010, 77-78.) Keltikangas-Järvisen mukaan (2010, 154) tutkimukset ovat osoittaneet, että kriittinen aika kiintymyssuhteen muodostumiselle ovat ensimmäiset kaksi ja puoli ikävuotta, johon mennessä turvallinen kiintymyssuhde joko saavutetaan tai se jää turvattomaksi.

Kiintymyssuhdetyyppi vaikuttaa siis lapsen myöhempisiin vuorovaikutussuhteisiin suuresti. Turvallisesti kiintyneen lapsen on helpompaa rakentaa uusia ihmissuhteita, kun taas turvattomasti kiintyneellä se on haasteellista. (Rusanen 2011, 202-203.) Turvallisessa kiintymyssuhteessa saatu perusta toimii myös mallina muissa myöhemmissä vuorovaikutussuhteissa, kun taas turvattomista kiintymyssuhteista saatu toimintamalli ei välttämättä sovi uusiin tilanteisiin, jolloin muodostuu konflikteja ja ongelmia (Sinkkonen, [viitattu 29.10.2019]). On siis huomattava, että pelkästään lapsen luonne ei yksistään vaikuta lapsen vuorovaikutussuhteiden muodostumiseen, vaan siihen vaikuttavat lisäksi myös jo varhaislapsuudessa opitut vuorovaikutusmallit, joita kiintymyssuhdeteoriat käsittelee. Tämä on huomionarvoista varhaiskasvatuksen kannalta, sillä kiintymyssuhteen muotoutuminen saattaa olla vielä varhaiskasvatuskäytännöillä lapsilla kesken.

3.2 Vuorovaikutustaidot ja vuorovaikutussuhteiden muodostuminen

Kuten aiemmassakin kappaleessa todettiin, jo lapsen syntymästä alkaa vuorovaikutuksen oppiminen (Kauppila 2005, 134). Näillä taidoilla on suuri merkitys erilaisten vuorovaikutussuhteiden, kuten kaverisuhteiden muodostumisessa. Lapsi alkaa muodostamaan jo varhain muita kiintymyssuhteita pääasiallisen kiintymyssuhteen

rinnalle (Rusanen 2011, 197). Kauppilan (2005, 139) mukaan toisen ikävuoden aikana lapsilla alkaa jo ilmetä sosiaalista käyttäytymistä, ja Bowlbyn mukaan toisella ikävuodella useimmilla lapsilla on jo useita kiintymyksen kohteita, ja pidetään poikkeuksellisenä, jos puolitoistavuotiaalla on vain yksi kiintymyksen kohde (Rusanen 2011, 197). Neljävuotiaana lasten odotetaan jo selviytyvän helposti useista vertais-suhteista (Dowling 2014, 40). Salmivallin (2008, 15) mukaan vertaisilla tarkoitetaan henkilöitä, jotka ovat lapsen kanssa suunnilleen samalla tasolla sosiaalisessa, emotionaaliosessa tai kognitiiviosessa kehityksessä. Vertaisryhmässä lapsi harjoittelee emotionaaliosia ja sosiaalisia taitoja, joilla on selkeä yhteys lapsen menestymiseen ja hyvinvointiin myöhemmässä elämässä (Leskisenoja 2019, 124). Hyvät vertais-suhteet eivät kuitenkaan muodostu itsestään, vaan lasten keskinäisiä suhteita tulee tukea tietoisesti ja pitkäjänteisesti (Leskisenoja 2019, 125).

Lapsen hyvinvoinnin kannalta lasten välille muodostuvat ystävyysuhteet ovat hyvin tärkeitä (Leskisenoja 2019, 124). Ystävyysuhteiden luomista ja niiden ylläpitämistä varten tarvitaan sosiaalisia taitoja (Kauppila 2005, 140). Erityisesti Liisa Keltikangas-Järvinen on korostanut teoksessaan (2010, 17) sitä, miten sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot ovat eri asioita. Sosiaalisuudella viitataan haluun olla ihmisten kanssa, kun taas sosiaalisilla taidoilla tarkoitetaan nimenomaan kykyä olla muiden kanssa. Keltikangas-Järvinen (2010, 17) korostaa sitä, miten sosiaalisuus on synnynnäinen ominaisuus, kun taas sosiaaliset taidot opitaan. On siis eri asia olla sosiaalinen kuin sosiaalisesti taitava. Hyvät sosiaaliset taidot ovat avainasemassa uusien vuorovaikutussuhteiden luomisessa. Lapsen sosiaaliset taidot kehittyvät vähitellen sekä synnynnäisten että ympäristön ominaisuuksien yhteisvaikutuksessa.

Läheiset ja toimivat ihmissuhteet ovat tärkeimpiä hyvinvoinnin ja onnellisuuden taustatekijöitä koko elämän ajan. Lapsen emotionaaliosia ja sosiaalisia valmiuksia tulee vahvistaa läpi koko varhaiskasvatus- ja kouluajan, jotta ihmissuhteista muodostuisi lapselle hyvinvoinnin voimavara. (Leskisenoja 2019, 126.) Lasten valitessa kiintymyksen kohteitaan on havaittu, että lapset arvostavat aikuisen toiminnassa tiettyjä asioita, ja tärkeimmäksi valitaan se, joka on parhaiten saatavilla, eli henkilö, joka on läsnä, responsiivinen ja sensitiivinen (Rusanen 2011, 199). Bowlbyn mu-

kaan tähän vaikuttaa lisäksi myös aikuisen kyky olla iloa tuottavassa vuorovaikutuksessa lapsen kanssa, ja tämä vaatii myös aikuiselta aloitteiden tekemistä, ei vain lapsen aloitteisiin vastaamista (Rusanen 2011, 199).

3.3 Pysyvyys vuorovaikutussuhteissa

Usein korostetaan lapsen ihmissuhteiden pysyvyyden tärkeyttä. On tärkeää, että lapsen elämässä on paljon pysyviä ihmissuhteita, sillä ne luovat muun muassa turvallisuuden tunnetta. Lasten vuorohoitoa ajatellen on hyvä pohtia myös sitä, millainen vaikutus vuorohoidossa vaihtuvilla henkilöillä on lapsen kehitykseen. Jatkuvuuden ja ennustettavuuden rakentaminen vuorohoidossa on erityisen tärkeää, sillä se tuo turvallisuuden tunnetta mahdollisesti epäsäännöllisiin rytmeihin (Peltoperä ym. 2016, 10).

Ryhmään kuulumisen tunne ja lapsen mahdollisuus vaikuttaa silloinkin, kun lapsi on paikalla hyvin epäsäännöllisesti tai lyhyitä jaksoja kerrallaan, tulee ottaa huomioon vuorohoidon pedagogisen toiminnan suunnittelussa (Peltoperä ym. 2016, 10). Tämä on erityisen tärkeää lapsen osallisuuden kannalta. Peltoperän ym. mukaan (2016, 5) erityisesti vuorohoitosuhteen alussa on tärkeää rakentaa jatkuvuutta hoitosuhteissa ja kasvatusyhteistyössä sekä pyrkiä takaamaan lapselle tutut työntekijät muun muassa työvuorosuunnittelun avulla hoidon aloitusvaiheessa. Tämä tulee huomioida erityisesti pienillä lapsilla, jotta toissijaisia kiintymyssuhteita ryhmän kasvattajiin pääsisi muodostumaan.

On siis olemassa joitakin suosituksia ja keinoja takaamaan pysyvyyttä vuorohoidossa ja lieventämään vaihtuvuutta. Kaikkea näistä ei ole välttämättä mahdollista toteuttaa, mutta tärkeää olisi miettiä niitä keinoja, joilla voidaan taata lapsille mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet. Niillä luodaan lapselle myös tunne turvallisuudesta.

4 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TUTKIMUSMENETELMÄT

4.1 Tutkimuksen tavoitteet

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten lasten vuorovaikutussuhteet muodostuvat vuorohoidossa ryhmien kokoonpanon ja kasvattajien ollessa vaihtelevia. Lisäksi tarkoituksena oli selvittää, millaisena lapset kokevat vuorohoidon. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset olivat:

1. Miten vuorohoitolasten vuorovaikutussuhteet muodostuvat toisiin lapsiin ja kasvattajiin vaihtuvissa ryhmissä?
2. Millaiseksi lapset kokevat vuorohoidon?

Tämän opinnäytetyön tutkimus on laadullinen. Laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimuksella pyritään ymmärtämään tutkittavan kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti, ja sitä voidaan toteuttaa monin eri menetelmin (Laadullinen tutkimus 2015). Laadullisen tutkimuksen parina pidetään määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusta, joka perustuu kohteen kuvaamiseen ja tulkitsemiseen tilastojen ja numeroiden avulla. Monesti korostetaan näiden kahden menetelmäsuuntausten eroja, vaikka molempia voidaan käyttää myös samassa tutkimuksessa. (Määrällinen tutkimus 2015.) Kvalitatiivisella tutkimuksella pyritään kontekstuaalisuuteen, tulkintaan ja toimijoiden näkökulman ymmärtämiseen, kun taas kvantitatiivisella tutkimuksella pyritään yleistettävyyteen, ennustettavuuteen ja kausaaliselityksiin (Hirsjärvi & Hurme 2008, 22).

Tutkimusmenetelmänä tässä opinnäytetyössä käytettiin havainnointia ja haastattelua, joista kerrotaan tarkemmin seuraavassa luvussa. Tutkimuksessa haluttiin korostaa lasten näkökulmaa ja ajatuksia vuorohoidosta. Tätä opinnäytetyötä varten saatiin tutkimuslupa Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatusjohtajalta, ja se löytyy liitteestä 1.

4.2 Havainnointi

Havainnointi on laadullinen aineistonkeruumenetelmä. Tuomen ja Sarajärven (2018, 93) mukaan sitä pidetään yleisenä tiedonkeruumenetelmänä laadullisessa tutkimuksessa. Kanasen (2014, 66-67) mukaan havainnointi voidaan jakaa piilohavainnointiin, suoraan havainnointiin, osallistuvaan havainnointiin ja osallistavaan havainnointiin. Tässä opinnäytetyössä käytetään suoraa havainnointia, josta Tuomi ja Sarajärvi (2018, 94) puhuvat havainnointina ilman osallistumista. Keskeistä tässä heidän mukaansa on, että tukija on ulkopuolinen ja osallistumaton tarkkailija.

Havainnointi valikoitui tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi, koska se sopi erityisen hyvin tutkimuksen aihealueeseen. Koska tarkoituksena oli tutkia lasten vuorovaikutussuhteiden muodostumista, havainnoimalla lapsiryhmää tästä saatiin tietoa erityisen hyvin. Havainnoimalla saatiin tietoa myös sellaisten lasten vuorovaikutussuhteista, jotka eivät vielä puhu. Näin tutkimus ei rajaudu ainoastaan isompiin lapsiin, ja tietoa saatiin myös pienten lasten vuorovaikutussuhteista. Havainnoimalla todellisia vuorovaikutustilanteita saatiin myös hyvin autenttinen käsitys lasten vuorovaikutussuhteista.

4.3 Havainnointitaulukko

Tässä opinnäytetyössä havainnoinnin pohjana käytettiin havainnointitaulukkoa, joka löytyy liitteestä 2. Havainnointitaulukko laadittiin opinnäytetyön tutkimuskysymysten pohjalta, ja se jakautui eri aihealueisiin. Havainnointitaulukosta pyrittiin myös tekemään kronologinen päiväkodin ohjelman mukaan, jotta sen täyttäminen olisi tehokasta ja etenisi loogisessa järjestyksessä, esimerkiksi hoitoon jäämisen havainnointi on taulukon alussa ja hoidosta lähtemisen havainnointi on taulukon lopussa. Aluksi kirjattiin ylös havainnoitavan lapsen ikä, ja sen jälkeen kartoitettiin vuorohoidon tapahtumia ja lasten kokemuksia yleisesti, kuten lapsen hoitoon saapuminen, lapsen yleinen olotila ja tunteet, ja millaista lapsen käyttäytyminen on. Ikä kirjattiin ylös siitä syystä, että se selittää lapsen vuorovaikutussuhteiden tasoa, esimerkiksi isommilla lapsilla on kehittyneemmät vuorovaikutustaidot kuin pienemmällä lapsilla. Muita edellä mainittuja kohtia havainnoitiin siksi, että niillä pyrittiin saamaan vastaus sii-

hen, millaisena lapset vuorohoidon kokevat. Toisaalta niillä on vaikutusta myös lasten vuorovaikutussuhteisiin, esimerkiksi hyvällä tuulella olevan lapsen on luultavasti helpompaa toimia yhdessä muiden lasten kanssa. Lapsen käytöstä oli myös aiheellista havainnoida, sillä silläkin saattoi olla merkitystä vuorovaikutussuhteiden muodostumiseen. Lapset saattavat esimerkiksi hakeutua mieluiten sellaisten lasten seuraan, jotka käyttäytyvät ystävällisesti muita kohtaan. Havainnoinnissa ei huomioitu eroja tyttöjen ja poikien välillä lasten anonyymiyden suojelemiseksi.

Havainnoinnin painopiste oli vuorohoitolasten vuorovaikutussuhteiden havainnoimisessa, joita kartoitettiin havainnoimalla ensin toisiin lapsiin kohdistuvia vuorovaikutussuhteita. Havainnoinnissa kiinnitettiin huomiota siihen, millaista kontaktia lapsi ottaa toisiin lapsiin, miten hän hakeutuu tai vetäytyy lasten seurasta, leikkiikö lapsi yksin vai kavereiden kanssa, millainen on leikkikavereiden vaihtuvuus, onko ryhmässä entuudestaan tuttuja kavereita ja miten toimeen tuleminen toisten lasten kanssa sujuu.

Näillä kaikilla osa-alueilla on vaikutusta lasten vuorovaikutussuhteiden muodostumiseen. Jos lapsi yrittää ottaa kontaktia toiseen lapseen esimerkiksi viemällä tämän leluja, ei hän luultavasti saa kovinkaan positiivista vastareaktiota toiselta, jolloin vuorovaikutussuhteita ei välttämättä muodostu. Toisaalta myös lapsen seuraan hakeutuvuudella ja seurasta vetäytymisellä on merkitystä vuorovaikutussuhteiden muodostumisessa. Luultavasti seurasta vetäytyvä lapsi jää helpommin yksin kuin muiden seuraan hakeutuva lapsi. Tärkeää oli myös havainnoida sitä, leikkiikö lapsi yksin vai muiden kanssa sekä myös leikkikavereiden vaihtuvuutta. Suuri leikkikavereiden vaihtuvuus saattaa kertoa vuorovaikutussuhteiden laadusta, lapsen sosiaalisista taidoista sekä toisaalta myös leikkikavereiden suosittuusjärjestyksestä. Jos esimerkiksi leikkikaveri vaihtuu uuteen uuden lapsen saapuessa paikalle, se kertoo siitä, että lapsi kokee uuden leikkikaverin seuran mieluisampana kuin edellisen. Tärkeää oli myös havainnoida sitä, onko ryhmässä jo entuudestaan tuttuja kavereita, koska lapset hakutuvat luultavasti mieluummin tuttuun seuraan kuin uuteen. Toisaalta tutkimuksen kannalta tämä on merkittävää, jos lapset hakutuvat yhtä lailla myös vieraiden lasten seuraan. Muiden lasten kanssa toimeen tulemisen havainnointi oli myös tärkeää, koska se vaikuttaa heti vuorovaikutussuhteiden laatuun.

Lasten vuorovaikutussuhteiden havainnoimisen jälkeen taulukossa keskityttiin havainnoimaan lapsen vuorovaikutussuhteita ryhmän aikuisiin. Huomiota kiinnitettiin siihen, miten, millä tavoin ja miksi lapsi hakeutuu aikuisen seuraan ja lapsen toimeen tulemisen kasvattajien kanssa, koska näillä kaikilla on vaikutusta vuorovaikutussuhteiden tasoon ja muodostumiseen. Jos lapsi esimerkiksi hakee huomiota tekemällä jotakin kiellettyä, se kertoo luultavasti jotain lapsen sosiaalisten taitojen tasosta. Tällä on myös merkitystä vuorovaikutussuhteen laatuun, sillä jos lapsi hakee huomiota aikuiselta vain negatiivisia keinoja hyödyntäen, voi vuorovaikutussuhde jäädä laadultaan heikoksi.

Lopuksi taulukossa kiinnitettiin huomiota tilanteiden yleiseen sujuvuuteen vuorohoidossa ja lasten hoidosta lähtemiseen. Näillä pyrittiin saamaan tietoa siitä, millaisena lapset vuorohoidon kokevat. Lopuksi oli mahdollista vielä täydentää havainnointia muuta huomioitavaa -kohtaan lapsikohtaisesti sekä tehdä yleisesti muita havaintoja. Lopuksi kirjattiin myös ylös jokaista havainnointikertaa koskevat tiedot, joita olivat havainnoinnin päivämäärä, kellonaika ja kesto tunteina, havainnoitujen lasten määrä ja ikähaitari sekä paikalla olleiden kasvattajien määrä.

Havaintoja kirjattiin taulukkoon lapsikohtaisesti. Tätä varten jokainen havainnoitava lapsi merkittiin numerolla, esimerkiksi lapsi 1, lapsi 2, lapsi 3, lapsi 4, lapsi 5 ja niin edelleen lasten anonyymiyden suojaamiseksi. Numerot säilyivät jokaisella lapsella samana jokaisella havainnointikerralla, eli jos lapsi oli ollut ”lapsi 1” ensimmäisellä havainnointikerralla, hän oli sitä myös kaikkina muina havainnointikertoina riippumatta siitä, oliko kyseinen lapsi paikalla vai ei. Taulukkoa käytettiin havainnoinnissa vain niiden lasten kohdalla, jotka olivat saaneet suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta huoltajiltaan. Päiväkodin työntekijät keräsivät lasten luvat (liite 3) tutkimukseen osallistumista varten etukäteen.

4.4 Haastattelu

Toisena aineistonkeruumenetelmänä käytettiin vuorohoidossa olevien lasten haastattelua. Haastattelemalla saadun aineiston tarkoituksena on tässä opinnäytetyössä tukea havainnoimalla saatua aineistoa. Haastattelulajeja on useita ja niiden väliset

erot muodostuvat lähinnä strukturointiasteen perusteella, eli miten kiinteitä kysymykset ovat ja miten haastattelija jäsentää tilannetta (Hirsjärvi & Hurme 2008, 43).

Tässä opinnäytetyössä käytettiin puolistrukturoitua haastattelua, jossa haastattelun pohjana käytettiin haastattelulomaketta ja valmiita kysymyksiä, mutta kysymysten järjestystä tai muotoa saatettiin jonkin verran muunnella haastattelutilanteen edessä. Puolistrukturoidulle haastattelulle ei ole yhtä määritelmää, mutta Hirsjärven ja Hurmeen (2008, 47) mukaan sille on ominaista jonkin näkökohdan lukkoon lyöminen, mutta ei kuitenkaan kaikkien. Puolistrukturoidussa haastattelussa voidaan esimerkiksi vaihtaa kysymysten järjestystä, kysymysten muotoa tai esittää kaikille samat kysymykset, mutta vastauksia niihin ei ole sidottu vastausvaihtoehtoihin (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47).

Haastattelu valikoitui opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmäksi erityisesti täydentämään havainnoimalla saatua aineistoa. Sillä myös saatiin vuorohoidossa olevien lasten ääni kuuluviin, ja tietoa saatiin lasten omasta kokemusmaailmasta. Puolistrukturoitu haastattelu sopi tähän opinnäytetyöhön erityisen hyvin siitäkin syystä, että haastattelun kohderyhmänä oli päiväkotikäisiä lapsia, joilta ei voi vielä odottaa täydellisiä vastauksia kysymyksiin tai kysymysten täydellistä ymmärtämistä, joten haastattelutilanteisiin oli hyvä jättää jonkin verran liikkumavaraa.

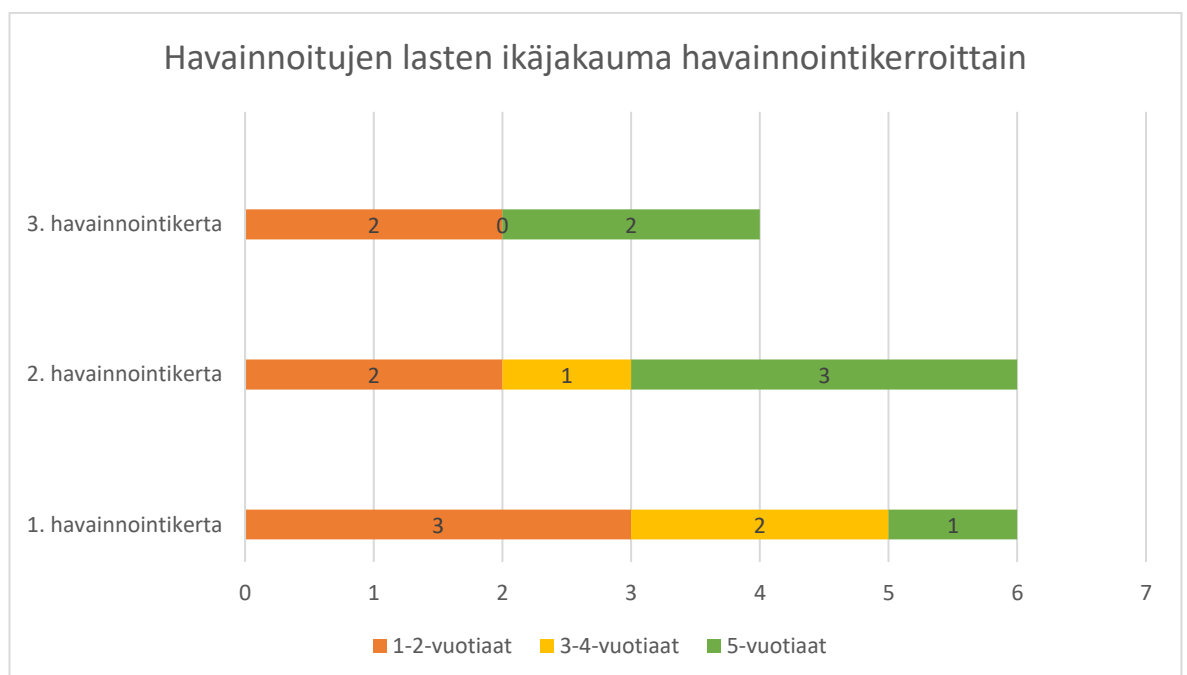
Haastattelun pohjana käytettiin lomaketta, jossa oli valmiita kysymyksiä, ja se löytyy liitteestä 4. Lomake rakennettiin havainnointitaulukon pohjalta, ja sen painopisteet olivat lasten yleisissä kokemuksissa vuorohoidosta sekä toisiin lapsiin ja ryhmän aikuisiin kohdistuvissa vuorovaikutussuhteissa. Kysymykset pyrittiin rakentamaan lapsentasoiseksi, jotta heidän olisi helpompaa ymmärtää kysymykset oikein.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimuksen kohderyhmä

Tämän opinnäytetyön yhteistyötahona toimi vuorohoitopäiväkoti Taika Seinäjoelta, johon kaikki kunnallinen vuorohoito on keskitetty. Se on myös Seinäjoen päivystävä päiväkoti, ja se on auki lähes vuoden jokaisena päivänä, joulua ja juhannusta lukuun ottamatta (Päiväkoti Taika, [viitattu 30.3.2020]).

Tutkimuksen kohderyhmäksi havainnointiin valikoituivat vuorohoidossa olevat lapset, joiden hoitoajat sijoituivat havainnointikertoina iltaan ja yöhön. Kaikkina havainnointikertoina havainnoinnin kohderyhmässä oli 1–5-vuotiaita lapsia. Kohderyhmä havainnointiin muodostui vain sellaisista lapsista, jotka olivat paikalla ja joiden huoltajat olivat antaneet suostumuksensa opinnäytetyöhön osallistumiseen. Kerrallaan havainnoitiin neljästä kuuteen lasta. Havainnointiin osallistuneista lapsista yksi oli kaikkina havainnointikertoina paikalla, kolme kahtena havainnointikertana ja loput yhdeksän vain yhden havainnointikerran. Kaikkiaan havainnoinnissa oli mukana kolmetoista eri lasta, joiden ikäjakauma havainnointikerroittain on havainnollistettu kuviossa 1.

Kuvio 1. Havainnoitujen lasten ikäjakauma havainnointikerroittain.

Haastattelut toteutettiin havainnointikertojen jälkeen. Haastateltavia lapsia oli yhteensä viisi, ja he olivat iältään 5–6-vuotiaita. Haastateltavien lasten pääasiallinen hoitoaika vaihteli, mutta useimmat heistä olivat ilta- ja yöhoidossa. Haastateltavat lapset valikoituivat läsnäolon, huoltajan suostumuksen ja iän perusteella. Osa haastateltavista lapsista oli samoja havainnoitavien lasten kanssa, mutta eivät kaikki.

5.2 Havainnointikertojen eteneminen

Havainnointikertoja oli yhteensä kolme. Ensimmäisellä havainnointikerralla käytiin läpi lasten luvat osallistua tutkimukseen yhdessä yhteistyötahon kanssa, ja tämän perusteella valikoitui havainnoitavien lasten joukko. Havainnointi toteutettiin kaikkina kertoina suorana havainnointina, jossa havainnoija ei osallistu tilanteisiin millään tavalla ja toimii ainoastaan ulkopuolisena tarkkailijana (Tuomi & Sarajärvi 2018, 94).

Havainnointia tehtiin jokaisena havainnointikertana neljän tunnin ajan illalla kello neljästä kahdeksaan lapsiryhmässä, sillä tähän aikaan valtaosa vuorohoitolapsista oli paikalla ryhmässä. Havainnoitavien lasten määrä vaihteli neljästä kuuteen lapseen kerroittain ja havainnoitavat lapset olivat osalla kerroista samoja, osalla eri. Ensimmäisellä havainnointikerralla havainnoitavia lapsia oli kuusi, toisella myös kuusi ja viimeisellä kerralla neljä. Havainnoinnissa käytettiin välineenä havainnointitaulukkoa (liite 2), mutta niistä kirjattiin ylös myös taulukon ulkopuolisia muistiinpanoja tarvittaessa. Havainnoinnissa keskityttiin erityisesti hoidossa olevien lasten vuorovaikutuksen havainnointiin, mutta havaintoja tehtiin myös muun muassa hoidossa olevien lasten tunteista ja vuorohoidosta yleisesti. Havainnoinnissa huomioitiin vain ne lapset, jotka olivat saaneet luvan tutkimukseen osallistumiseen. Kaikilla havainnointikerroilla käytettiin samaa havainnointitaulukkoa.

5.3 Haastattelukertojen eteneminen

Haastattelu toteutettiin yhtenä kertana havainnointikertojen jälkeen. Haastateltavia lapsia oli viisi, ja he olivat kaikki saaneet luvat tutkimukseen osallistumista varten. Haastattelut suoritettiin ilta-aikaan ja kaksi haastatteluista tehtiin parihaastatteluina

ja yksi yksilöhaastatteluna, sillä näin menettelemällä saatiin enemmän aineistoa. Haastateltavat lapset saivat halutessaan piirrellä tai leikkiä samalla, kun heitä haastateltiin. Haastattelut toteutettiin täysin anonymisti, ja haastateltavat lapset nimettiin haastateltava 1, haastateltava 2, haastateltava 3 ja niin edelleen.

Kaikki haastattelut äänitettiin, ja niistä kirjoitettiin myös muistiinpanoja. Haastattelun pohjana käytettiin valmiita kysymyksiä (liite 4), mutta kysymysten järjestys ja muotoilu saattoivat joidenkin haastateltavien kohdalla poiketa hieman alkuperäisestä järjestyksestä, kuitenkin niin, että sillä ei ollut saatavan aineiston kannalta merkitystä. Keskimäärin haastattelutilanteet kestivät noin 15 minuuttia. Haastateltavat lapset suhtautuivat haastatteluun myönteisesti ja kiinnostuneina, ja heidän vastauksistaan saatiin paljon hyvää aineistoa.

5.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tässä opinnäytetyössä on pyritty noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä kaikin mahdollisin tavoin. Ollakseen eettisesti hyväksyttävä, luotettava ja uskottava on tieteellisen tutkimuksen oltava suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, [viitattu 31.3.2020]).

Tätä opinnäytetyötä varten hankittiin tutkimuslupa Seinäjoen varhaiskasvatusjohtajalta (liite 1.) Tutkimusta varten jokaiselta vuorohoidossa olevan lapsen huoltajalta kysyttiin lupa tutkimukseen osallistumista varten, ja tutkimuksessa huomiottiin vain sellaiset lapset, joilla oli lupa osallistua tutkimukseen. Sellaiset lapset, joilla ei ollut lupaa osallistua tai joilta lupalomake puuttui kokonaan, rajattiin tutkimuksen ulkopuolelle. Tutkimus toteutettiin myös täysin anonymisti, eikä yksittäistä lasta voi tutkimustulosten perusteella tunnistaa ja tutkimuksessa mukana oleminen oli täysin vapaaehtoista. Anonyymiyden suojelemiseksi lapset kirjattiin havainnointitaulukoon lapsi 1-, lapsi 2-, lapsi 3 ja niin edelleen -merkinnöillä, ja myös haastattelut toteutettiin täysin anonymisti. Tutkimustuloksissa ei tehty minkäänlaista jaottelua lasten sukupuolten välillä tunnistusvaaran minimoimiseksi.

Tutkimuksesta saadut aineistot säilytettiin asianmukaisesti vain tekijällä itsellään ja ne tuhottiin tutkimuksen valmistuttua. Tutkimuksessa on hyvän tieteellisen käytännön (TENK, [viitattu 31.3.2020]) mukaisesti toimittu rehellisesti, ja noudatettu yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta kaikissa sen vaiheissa.

Tässä opinnäytetyössä on myös huomioitu muiden tutkijoiden työ ja saavutukset hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti (TENK, [viitattu 31.3.2020]) asianmukaisilla lähdeviittauksilla ja saavutusten arvoa kunnioittaen. Kaikki tässä opinnäytetyössä hyödynnetyt lähteet on myös listattu asianmukaisesti työn loppuun lähdeluetteloon.

5.5 Aineiston analysointi

Tämän opinnäytetyön aineisto muodostuu vuorohoidossa olevien lasten havainnoinnista ja haastattelusta. Havainnoinnin pohjana toimi havainnointitaulukko, jossa havaintoja tehtiin lapsikohtaisesti. Havainnot kirjoitettiin aluksi paperille käsin, mutta ne kirjoitettiin puhtaaksi tietokoneella, eli litteroitiin. Litteroitua aineistoa tuli yhteensä 16 tekstisivua, kuusi sivua ensimmäisestä havainnointikerrasta, viisi sivua toisesta kerrasta ja viisi sivua kolmannesta kerrasta.

Haastattelun pohjana käytettiin lomaketta, jossa oli valmiita haastattelukysymyksiä. Haastattelut äänitettiin ja niistä tehtiin muistiinpanoja. Tämän jälkeen haastatteluista saatu aineisto litteroitiin, ja siitä tuli yhteensä 10 tekstisivua. Aineisto lajiteltiin aihealueisiin, joita olivat lasten yleiset kokemukset vuorohoidosta sekä vuorovaikutussuhteet ryhmän lapsiin ja aikuisiin. Tämän jälkeen ne jaoteltiin yhdessä havainnoimalla saadun aineiston kanssa samoihin aiheisiin.

Aineisto jaoteltiin neljään aihealueeseen, joiksi muodostuivat rutiinit vuorohoidossa ja vuorohoito yleisesti, lasten tunteet vuorohoidossa, lasten vuorovaikutussuhteet vuorohoidossa ja muut havainnot vuorohoidosta. Vuorovaikutussuhteet jaettiin toisiin lapsiin kohdistuviin vuorovaikutussuhteisiin ja ryhmän kasvattajiin kohdistuviin vuorovaikutussuhteisiin. Haastatteleamalla saatua aineistoa myös verrattiin havainnoimalla saatua aineistoon, ja se täydensi havainnoimalla saatua aineistoa. Näitä tuloksia ja niistä tehtäviä johtopäätöksiä käsitellään seuraavassa luvussa.

6 TULOKSET

6.1 Rutiinit vuorohoidossa ja lasten yleiset kokemukset vuorohoidosta

Yleisesti ottaen havainnointikerrat ja niistä nousseet tulokset eivät eronneet merkittävästi toisistaan pieniä eroja lukuun ottamatta, vaikka paikalla oli suurimmaksi osaksi eri lapset ja eri kasvattajat eri havainnointikertoina. Koska tulokset muodostuvat kolmen kerran havainnoinneista ja lasten haastatteluista, ei näistä voi tehdä kaikkeen yleistettäviä johtopäätöksiä, mutta ne tarjoavat kurkistuksen vuorohoitolaisten arkeen. Havainnoinnissa yhtenä tarkastelun ja havainnoinnin kohteena oli vuorohoito yleisesti, ja tässä tuloksista nousi erityisesti esiin vuorohoidon rutiinit. Huolimatta henkilöstön ja lasten vaihtuvuudesta, vuorohoidon rutiinit pysyivät lähes samoina jokaisena havainnointikertana.

Kaikki havainnointikerrat sijoituivat ilta-aikaan, joten illan kulkua rytmittivät pitkälti ruoka-ajat (päivällinen ja iltapala) ja iltatoimet. Aikaa jäi kuitenkin hyvin lasten omille leikeille ja myös ohjatulle toiminnalle. Tärkeänä rutiinina näyttäytyi myös Pikku kakkosen katsominen, mutta sen ohella sai myös vaihtoehtoisesti leikkiä tai tehdä jotain muuta, kuten piirrellä, pelata lautapelejä tai katsella kirjoja. Tutut rutiinit tuntuivat rauhoittavan lapsia paljon ja tilanteet etenivät pääasiassa rauhallisesti.

Päivälliseltä saavuttiin takaisin ryhmään ja meno oli vauhdikasta. Lapsi 7 ja lapsi 13 kinastelivat keskenään ja molemmat olivat melko levottomia. Ryhmän aikuinen avasi television, jossa Pikku kakkonen oli juuri alkamassa ja tilanne rauhoittui välittömästi, kun kaikki kerääntyivät katsomaan ohjelmaa.

Tuttu ja muuttumaton rutiini on tärkeää muuten paljon vaihtuvuutta sisältävässä vuorohoidossa. Rutiinit luovat turvallisuuden tunnetta sekä auttavat lapsia ennakoimaan tilanteita. Havainnoinnin tuloksista nousikin esiin myös tilanteiden rauhallisuus ja sujuvuus vuorohoidossa, vaikka siellä itsessään onkin paljon muuttuvia tekijöitä.

Lapsi 1, 3 ja 4 piirtelevät rauhallisesti ja keskittyneesti. Ainoastaan lapsi 2 ei jaksakaan keskittyä piirtämiseen, mutta hänkin siirtyy leikkimään lattialle, eikä häiritse muita.

Havainnoinnista nousi esiin, että lapset viihtyivät vuorohoidossa hyvin ja he suhtautuivat siellä oloon pääasiassa iloisesti tai neutraalisti. Tätä tuki myös haastatteluissa saadut tulokset, joiden mukaan kaikki lapset kokivat päiväkodin kivana paikkana, ja parhaimmiksi asioiksi mainittiin kaverit, leikkiminen ja ulkoilu.

No tota... Kaverit. Ja mä on tosi... tosi kiva ja hyvä ottaan kavereita mukaan, jos vaikka joku kysyis, että tota... että "voiks sä leikkii mun kaa", niin mä sanon aina "joo". Mä oon tosi hyvä ottaan kavereita mukaan. (H1)

Parasta on päästä ulos. (H3)

No ainaki leikkiminen on parasta... ja kaikki sellaset rakennushommat. (H5)

Havainnoinnissa lapsilla ei ilmennyt juurikaan negatiivisena koettuja asioita, ainoastaan yhdellä havainnointikerralla yksi lapsista koki vaikeana hoitoon jäämisen ja vanhemman lähtemisen, mutta hänkin rauhoittui kuitenkin lopulta nopeasti. Haastatteluissa kysyttäessä ikäväksi koettuja asioita lapset eivät joko osanneet nimetä yhtään ikäväksi koettua asiaa tai vain yhden ikävän asian. Ainoastaan nukkuminen koettiin ikäväksi kahden lapsen vastauksissa. Mielenkiintoista on, että kukaan haastatelluista lapsista ei maininnut negatiivisena asiana ikävää tai sitä, että vanhemmat menevät töihin. Vaikutti siis siltä, että lapset tulivat ja olivat hoidossa hyvin mielellään.

Ei... mä tykkään kaikesta täällä. (H1)

Nukkumisesta mä en tykkää... Ku se on tylsää, ku pitää vaan maata. Mut me kuunnellaan musiikkia ja satuja siellä. (H3)

Mä en tykkää nukkumisesta... Kun se on ihan tylsää. (H4)

Noo... No tomaatista mä en tykkää! Tomaatti on sellanen, josta mä en oikeestaan tykkää, mä oon maistanu sitä ja en tykänny. (H5)

6.2 Lasten tunteet ja käyttäytyminen vuorohoidossa

Toinen havainnoinnin kohde vuorohoidossa oli lasten tunteet ja niiden ilmeneminen vuorohoidossa. Tulosten mukaan jokainen lapsi viihtyi pääasiassa hyvin hoidossa ollessaan, eikä negatiivisia tunteita juurikaan muutamia yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta esiintynyt.

Lapset 1,2, 4 ja 5 vaikuttivat kaikki tyytyväisiltä ja heidän olotilansa näyttivät olevan melko neutraaleja.

Lapset 7 ja 8 vaikuttivat melko innostuneilta, sillä he näyttivät pitävän parhaillaan meneillään olevasta toiminnasta. Lapsi 9 suhtautui tilanteeseen neutraalisti. Lapset 10 ja 11 vaikuttivat iloisilta ja he hymyilivät.

Lapsi 7 ja 8 pelasivat lautapeliä keskenään aikuisen avustuksella. Aikuinen sanoitti pelin kulkua samalla elävöittäen sitä, joka oli lapsista varsin hauskaa. Ilo ja nauru kiinnittävät myös muiden lasten huomion ja pian lapsi 6, 10 ja 11 tulivat myös seuraamaan pelin kulkua. Vaikka he seurasivat peliä sivusta, hekin nauroivat ja nauttivat pelin kulusta.

Havainnoitavista lapsista vain yksi saapui vuorohoitoon havainnoinnin aikana, ja hän jäi pääosin mielellään hoitoon yhtä kertaa lukuun ottamatta. Tällöinkin hän rauhoittui nopeasti vanhemman lähdettyä ja lähti kuitenkin lopulta iloisesti toimintaan. Koska muut havainnoitavat lapset olivat jo tulleet hoitoon havainnoinnin alkaessa, ei hoitoon jäämisen sujuvuudesta ja siinä ilmenevistä tunteista voi tehdä juurikaan yleisiä johtopäätöksiä. Missään vaiheessa ei kuitenkaan ilmennyt, että joku jo paikalla olevista lapsista olisi tullut hoitoon huonotuulisena.

Lapsi 6 saapui hoitoon aiemmista havainnointikerroista poiketen surullisena ja itkien, eikä hän jäänyt hoitoon mielellään. Hän tarrautui vanhempaansa, eikä olisi halunnut päästää irti. Tilanteessa yksi aikuisista otti lapsen syliinsä vanhemman tehdessä lähtöä, jolloin itku yltyi. Kuitenkin vanhemman poistuttua tilasta lapsi rauhoittui lähes välittömästi aikuisen sylissä. Hetken kuluttua tästä lapsi lähti innokkaasti leikkimään.

Havainnoinnin aikana hoidosta lähti kotiin muutamia havainnoitavia lapsia jokaisella havainnointikerralla, ja loput havainnoitavista lapsista jäivät joko yöksi tai heitä haettiin myöhemmin. Lähtötilanteet sujuivat pääosin hyvin, ja lapset lähtivät hoidosta hyvillä mielin. Vain yksi havainnoitavista lapsista yhdellä havainnointikerroista olisi

vielä halunnut jäädä hoitoon vanhemman tullessa hakemaan, koska hänellä oli juuri mielekäs tekeminen kesken, mutta hänkin lopulta lähti kotiin hyvillä mielin.

Lapsi 1 oli juuri aloittanut piirtelyn toisen lapsen kanssa, kun häntä tultiin hakemaan. Hän ei olisi halunnut vielä lähteä, koska oli juuri aloittanut piirtämisen ja hänellä oli kaverin kanssa hyvä juttu kesken. Lopulta lapsi 1 suostui lähtemään, kun hän sai ottaa keskeneräisen piirustuksensa mukaan.

Lapset olivat hoidossa pääasiassa mielellään. Hoidossa ilmeni enimmäkseen ilon, tyytyväisyyden ja innostuneisuuden tunteita kaikilla lapsilla, mutta muutamilla lapsilla myös surun, ikävän ja ärsyyntymisen tunteita. Tuloksissa oli havaittavissa, että isommilla lapsilla ilmeni selkeästi enemmän positiivisia tunteita ja he suhtautuivat asioihin neutraalisti, kun taas pienemmillä lapsilla (alle kolmevuotiailla) tunteet ja mielialat vaihtelivat enemmän. Surua, harmia ja kiukuttelua ilmeni muutamilla lapsilla kaikkina havainnointikertoina, mutta tämä oli jokaisella kerralla hyvin lyhytkestoista, ja lapset pääsivät siitä yli nopeasti.

Merkittävä tutkimustulos oli, että lapset uskalsivat näyttää omia tunteitaan ja tulla juttelemaan niistä aikuiselle. Lapset tulivat esimerkiksi mielellään syliin, jos heillä oli paha mieli tai kertoivat avoimesti omia mielipiteitään. Tämän voisi ajatella kertovan lasten kokemasta hyvästä turvallisuuden tunteesta ja myös luottamuksesta ryhmän kasvattajiin. Kun kysyttiin lapsilta, onko aikuiselle helppo jutella, vastasivat he kaikki myöntävästi.

Joo... On niille helppoo jutella. (H1)

Joo on helppoo (jutella). (H4)

6.3 Lasten vuorovaikutussuhteet vuorohoidossa

Tutkimuksen pääaiheena oli tutkia lasten vuorovaikutussuhteita vuorohoidossa lasten ja kasvattajien ollessa vaihtuvia. Tulokset on eritelty lapsiin ja kasvattajiin kohdistuviin vuorovaikutussuhteisiin. Yleisesti tuloksista nousi esiin, että vuorovaikutussuhteet ja niiden muodostuminen on hyvin lapsikohtaista ja lapsen iällä on paljon vaikutusta vuorovaikutussuhteisiin.

6.3.1 Vuorovaikutussuhteet toisiin lapsiin

Tuloksista kävi ilmi, että havainnoitavilla lapsilla vuorovaikutussuhteissa toisiin lapsiin oli jonkin verran hajontaa, ja siihen tuntui vaikuttavan paljon lapsen ikä sekä lapsen persoonallisuus. Tutkimustuloksissa oli havaittavissa, että pienemmillä lapsilla (1–3-vuotiailla) ei näyttänyt olevan kovinkaan pysyviä ja pitkäkestoisia vuorovaikutussuhteita toisiin lapsiin. Tuloksista ilmeni, että pienemmille lapsille oli varsin tyypillistä leikkiminen yksin ja vaeltelu seurasta toiseen. Tulosten mukaan pienemmät lapset pitivät kyllä seurasta ja olivat muista lapsista kiinnostuneita, mutta yhteisleikkiä, eikä kontaktin ottamista toiseen lapseen ilmennyt kovinkaan usein. Tuloksissa näkyi, että pienet lapset saattoivat hetkellisesti olla vuorovaikutuksessa ikäistensä lasten kanssa, mutta se oli hyvin lyhytkestoista. Toisaalta tämä on Mannerheimin lastensuojeluliiton (2017) mukaan hyvin tyypillistä tuon ikäisille lapsille, joilla sosiaaliset taidot ovat vasta kehittymässä.

Lapsi 2 (alle 3-vuotias) seuraili muiden leikkejä ja muita lapsia, mutta piti heihin kuitenkin etäisyyttä. Välillä hän hakeutui toisen lapsen viereen leikkimään, mutta minkäänlaista kunnollista vuorovaikutusta lasten välillä ei näyttänyt olevan. Leikit eivät olleet pitkäkestoisia, vaan mielenkiinnon kohteet vaihtuivat nopeasti.

Lapsi 6 (alle 3-vuotias) oli hyvin omissa maailmoissaan ja vaelteli paikasta toiseen riippumatta muiden lasten sijainnista. Hän ei ollut kiinnostunut muiden lasten seurasta, vaan leikki yksin. Välillä hän jäi katsomaan muiden lasten toimintaa, jos esimerkiksi jostakin leikistä kuului kovaa ääntä. Hän ei ollut kuitenkaan kiinnostunut pidemmän päälle, vaan jatkoi omia leikkejään.

Lapsi 2 ja 6 leikkivät vierekkäin palikoilla. Yksi palikkatorni kaatui, joka nauratti heitä molempia. Hetken kuluttua he rakensivat palikkatorneja yhdessä ja kaatoivat niitä vuorotellen, koska se oli heistä hauskaa. Leikki päättyi siihen, kun lapsi 2 huomasi muita leluja ja alkoi leikkimään niillä.

Isompien lasten (4–5-vuotiaat) vuorovaikutussuhteissa oli havaittavissa kahdenlaisia tuloksia: havainnoiduista lapsista noin puolet hakeutuivat innokkaasti muiden lasten seuraan ja hakivat itselleen aktiivisesti leikkikavereita, oli kyseessä sitten entuudestaan tuttuja lapsia tai ei. Toisaalta näiden lasten luokse myös hakeuduttiin.

Lapsi 7 ei ollut hetkeäkään ilman seuraa, vaan muut lapset hakeutuivat hänen seuraansa jatkuvasti. Leikkikaverit eivät juurikaan vaihtuneet.

Lapsi 11 hakeutui jatkuvasti muiden seuraan ja halusi päästä leikeihin mukaan. Leikkikaverit vaihtuivat jonkin verran illan aikana, kun osa lapsista lähti kotiin.

Toinen puolikas puolestaan viihtyi hyvin omissa oloissaan, mutta eivät kuitenkaan laittaneet toisten lasten seuraa pahakseen. Tällä jälkimmäisellä ryhmällä leikkikavereiden määrä vaihteli yhdestä kahteen lapseen kerrallaan, mutta he viihtyivät myös yksin.

Lapsi 10 seuraili muita lapsia ja oli kiinnostunut heistä, mutta ei kuitenkaan ottanut heihin juurikaan kontaktia. Kun lapsi 9 tuli hänen viereensä piirtelemään, he juttelivat toisilleen. Illan aikana he piirtelivät vielä muutamana kerran uudestaan yhdessä.

Lapsi 13 seuraili muita lapsia ja välillä hakeutui heidän seuraansa. Mielenkiinto yhteisleikkejä kohtaan kuitenkin lopahti nopeasti ja seura vaihtui usein. Välillä hän myös vetäytyi omiin oloihinsa, mutta palasi taas aina hetkeksi muiden lasten seuraan.

Lapsi 7 teki hamahelmillä pöydän ääressä, kun aikuinen pyysi myös lapsi 6:sta kokeilemaan hamahelmillä tekemistä. Hetken kuluttua lapsi 7 auttoi lapsi 6:sta, jonka jälkeen he juttelivat jonkin verran toisilleen. Illan aikana lapsi 6 hakeutui muutamia kertoja uudelleen lapsi 7:n seuraan ja he vaikuttivat pitävän toistensa seurasta.

Nämä lapset eivät myöskään erityisemmin hakeutuneet toisten lasten seuraan, mutta eivät toisaalta myöskään vetäytyneet pitkiksi ajoiksi muiden seurasta. Yhdessä toimiminen sujui kuitenkin hienosti, jos joku lapsista hakeutui heidän seuraansa. Haastattelun tuloksista ilmeni, että kaikilla haastatelluilla lapsilla oli omien sanojensa mukaan kavereita päiväkodissa.

Mulla on niinku... Niinku... Aina tulee kavereita tosi paljon. Ei ihan aina, mutta aika... aika usein. (H1)

Mulla on tosi paljon kavereita. (H2)

No on... Ainaki viistoista (kaveria). (H5)

Haastattelun tulosten perusteella osalla lapsista oli kavereita myös päiväkodin ulkopuolelta ja osalla ei. Lähes kaikki haastateltavat lapset olivat olleet tekemisissä päiväkodista tuttujen kavereiden kanssa myös silloin, kun he itse eivät olleet hoidossa.

Ei oo meillä käyny kylässä ketään, mutta mä oon käyny synttäreillä. Ja mä oon myös käyny kylässä. (H3)

No mä oon ollu synttäreillä ja käyny kylässä. (H4)

Havainnoinnin tuloksista nousi esiin, että lapset viettivät aikaa mieluiten sellaisten lasten kanssa, jotka he vaikuttivat tuntevan jo entuudestaan. Toisaalta myös keskenään vieraampien lasten yhteinen toiminta sujui hyvin ryhmän aikuisen ohjaamana, mutta he eivät havainnoinnin aikana juurikaan omaehtoisesti hakeutuneet toistensa seuraan. Toisaalta suurin osa lapsista oli paikalla vain yhtenä havainnointikertana, joten tästä ei voida tehdä merkittäviä johtopäätöksiä. Huomionarvoista kuitenkin on, miten suuri rooli ryhmän kasvattajilla on lasten vuorovaikutussuhteiden muodostumisessa ja tukemisessa, sillä aikuisen ohjaamalla ja järjestelemällä vuorovaikutustilanteilla lasten on mahdollista tutustua toisiin lapsiin ja muodostaa uusia vuorovaikutussuhteita, joita ei muutoin välttämättä muodostuisi. Haastatteluissa lapset toivat ilmi, että aina kaverit eivät ole samaan aikaan hoidossa, mutta sitten on mahdollista saada uusia kavereita.

Jos... Öö, ei ihan aina, mutta joskus, kun mulla ei oo kavereita, nii mulle tulee uusia. (H1)

Välillä on (samaa aikaan hoidossa), mutta välillä ei. (H4)

Haastattelussa lapsilta kysyttiin, onko uusia kavereita helppo saada ja miten niitä saadaan. Tässä ilmeni hajontaa vastauksissa, sillä osan mielestä uusien kavereiden saaminen oli helppoa ja toisten mielestä se ei ollut.

Ainakin mun mielestä, (on helppo löytää uusia kavereita), koska mulle tulee aika usein uusia kavereita. (H1)

Ei oo helppoo (löytää uusia kavereita). (H3)

Kysymykseen siitä, miten kavereita saa, lapset eivät osanneet oikein vastata yhtä vastausta lukuun ottamatta. Tämäkin kertoo siitä, miten tärkeä tehtävä ryhmän aikuisilla on vuorovaikutustilanteiden järjestäjänä, joiden avulla myös uudet vuorovaikutussuhteet mahdollistuvat.

Ne vaan tulee kysyyn, että pääseekö ne leikkiin. (H1)

En mä tiedä... Ei mitenkään oikein. (H3)

Havainnoinnin tuloksista ilmeni, että lapset viihtyivät ja leikkivät paljon myös omien sisarustensa kanssa. Tätä tulosta tuki myös haastatteluista saadut tulokset, kun lapsilta kysyttiin, mitä tehdään sitten, jos kavereita ei ole paikalla. Kaksi haastateltavaa mainitsi tähän leikkimisen omien sisarustensa kanssa.

No sitten mä leikin mun pikkusiskon kaa. (H3)

Sitten mä leikin [lapsen nimi] kanssa. [Lapsen nimi] on mun pikkusisko. (H4)

Yhteenvedona havainnoinnin ja haastattelun tuloksista näyttäisi siltä, että lasten väliseen vuorovaikutussuhteiden muodostumiseen vaikuttaa moni asia, joista eniten lapsen oma persoonallisuus, sosiaaliset taidot ja ikä. Vaihtuvuus näyttäytyi tuloksissa lasten huomiona siitä, että kaverit eivät ole aina paikalla, mutta sitten tulee uusia. Toisaalta haastattelun tulosten perusteella vain yksi haastateltavista osasi kertoa oman näkemyksensä siihen, miten kavereita saadaan. Havainnoinnista saaduissa tuloksissa näkyi myös ryhmän aikuisen roolin tärkeys uusien vuorovaikutussuhteiden mahdollistajana. Positiivista kuitenkin on myös se, että havainnoinnin aikana tai haastatteluissa ei noussut esiin, että joku lapsi olisi yksinäinen tai että jollakin lapsella ei olisi lainkaan kavereita.

6.3.2 Vuorovaikutussuhteet kasvattajiin

Tulosten perusteella vuorohoidossa olevat lapset tulevat hyvin toimeen kasvattajien kanssa ja suhtautuvat heihin myönteisesti. Tuloksista ilmeni, että isommat lapset hakeutuvat kasvattajan seuraan pääasiassa vain silloin, kun heillä oli jotain asiaa

aikuiselle. Pienemmät lapset (alle kolmevuotiaat) hakeutuivat paljon enemmän aikuisen seuraan ja läheisyyteen, vaikka heillä ei suoranaisesti mitään asiaa aikuiselle olisi ollutkaan. Tuloksista nousi esiin myös lasten hyvä luottamus ryhmän aikuisia kohtaan, sillä lapset uskalsivat näyttää avoimesti tunteitaan, tulla juttelemaan aikuiselle ja hakeutuivat muun muassa aikuisen syliin tarvittaessa.

Lapsi 5 vaikutti aluksi melko hiljaiselta, mutta aikuisen kohdistettua huomion häneen, hän jutteli aikuiselle innokkaasti ja kyseli paljon asioita. Juttelutuokion jälkeen hän haki paljon huomiota aikuiselta ja hakeutui tämän läheisyyteen useita kertoja. Hän viihtyi myös aikuisen sylissä.

Lapsi 6 (alle 3-vuotias) leikki pääsääntöisesti yksin ja oli hyvin omissa maailmoissaan, eikä hän tuntunut olevan juurikaan muista kiinnostunut. Hän ei ottanut lähes ollenkaan kontaktia muihin lapsiin tai aikuisiin, mutta hän kuitenkin pysytteli aina aikuisen läheisyydessä. Jos aikuinen siirtyi tilasta toiseen, hän siirtyi aina perässä.

Huomionarvoista tulosten kannalta oli, että vaikka jokaisella havainnointikerralla esiintyi kasvattajissa jonkin verran vaihtuvuutta, se ei tuntunut vaikuttavan lapsiin mitenkään. Lasten käytös kasvattajia kohtaan ei muuttunut juurikaan kasvattajan vaihtuessa edes samojen lasten kohdalla. Mielenkiintoista myös oli, että vaikka havainnointi toteutettiin suorana havainnointina, jossa havainnoija toimi ainoastaan sivusta tarkkailijana, lapset ottivat kontaktia myös havainnoijaan ihan kuin kehen tahansa ryhmän aikuiseen. Lapset tulivat muun muassa rohkeasti juttelemaan tai esittelemään lelujaan täysin oma-aloitteisesti, eikä heitä tuntunut häiritsevän vieras aikuinen lainkaan. Tämä antaa jonkin verran viitteitä sille, että lapset näyttäisivät olevan tottuneita vaihtuviin aikuisiin ryhmässä. Toisaalta tutkimustulokset kuitenkin antoivat viitteitä myös lasten kokemasta hyvästä turvallisuuden tunteesta ja luottamuksesta ryhmän aikuisia kohtaan. Voi siis olla, että lapset kokivat olonsa niin turvaliseksi, että he eivät osanneet arkailla vieraita aikuisia.

Haastatteluissa kysyttiin lapsilta, miten usein ryhmän aikuiset vaihtuvat ja miltä se heistä tuntuu. Vaikka havainnoinneissa ilmeni vaihtuvuutta ryhmän kasvattajissa, eivät lapset kokeneet sitä kuitenkaan negatiivisena asiana, eivätkä he olleet kiinnittäneet siihen juurikaan huomiota.

No on ne (ryhmän aikuiset) mun mielestä aika lailla samoja aina. (H1)

Joskus on samoja, joskus ei. (H3)

Aikuisten vaihtuvuus ei tuntunut vaikuttavan lapsiin juurikaan, eivätkä he olleet kiinnittäneet siihen huomiota. Toisaalta kaikki ryhmässä työskentelevät aikuiset tuntuivat olevan lapsille vaihtuvuudesta huolimatta tuttuja, joten tämä voi osaltaan selittää tuloksia.

Ei se (aikuisten vaihtuminen) tunnu yhtään miltään... Ne on tuttuja, vaikka ne vaihtelee. (H3)

Nii... Ei se tunnu oikein miltään, et ne vaihtuu. (H4)

Havainnointitulosten perusteella lapsilla tuntui olevan hyvät vuorovaikutussuhteet ryhmän aikuisiin, ja tätä tuki myös haastatteluista saatu aineisto. Tulosten mukaan kaikkien lasten oli helppo jutella aikuiselle ryhmässä. Kun lapsilta kysyttiin, mitä he tekevät aikuisen kanssa, liittyivät vastaukset lähinnä lasten auttamiseen eri asioissa.

No kyllä me tehään mutta... Mutta mä ainakin teen. Ne auttaa meitä kaikis asiois. (Haastateltava 1)

En oikein mitään. Joskus ne auttaa. Ja nytkin ne tuos auttaa. (Haastateltava 3)

Havainnoinnin tulosten mukaan lasten vuorovaikutussuhteissa ryhmän aikuisia kohtaan ilmeni lapsikohtaisia eroja. Osa lapsista hakeutui enemmän aikuisen seuraan ja otti heihin enemmän kontaktia, kun taas osa lähestyi aikuisia vain silloin, kun heillä oli jotain asiaa.

Lapsi 1 (alle 3-vuotias) hakeutui jatkuvasti aikuisen lähelle ja seurasi aikuisia paikasta toiseen.

Lapsi 7 viihtyi hyvin omissa touhuissaan kavereiden kanssa, eikä lähestynyt aikuista kuin vain tarvitessaan apua jonkin asian kanssa.

Lapsi 13 oli todella rohkea ja hän lähestyi helposti vierastakin aikuista. Väillä hakeutui ryhmän aikuisten seuraan, mutta ei kuitenkaan jatkuvasti.

Yhteenvetona lasten ryhmän aikuisiin kohdistamista vuorovaikutussuhteista tuloksissa näkyi lasten hyvä luottamus aikuisiin ja hyvä turvallisuuden tunne. Lapset olivat myös melko rohkeita, eivätkä ujostelleet vierastakaan aikuista, jota toisaalta voisi selittää myös vaihtuvuus ryhmässä. Toisaalta taas lapset eivät ainakaan haastattelun tulosten perusteella olleet kiinnittäneet kovinkaan paljon huomiota aikuisten vaihtuvuuteen, ja toisaalta lapset tuntuivat tuntevan kaikki ryhmässä työskentelevät aikuiset vaihtuvuudesta huolimatta. Näyttäisi siis siltä, että lasten vuorovaikutussuhteet ryhmän aikuisiin ovat laadultaan hyviä ja turvallisia, eikä lapsia näyttäisi haittaavan ryhmän aikuisten vaihtuvuus, koska he kaikki ovat kuitenkin lapsille tuttuja. Lapset olivat kuitenkin rohkeita kohtaamaan myös vieraita aikuisia.

6.4 Muita tuloksia

Havainnoinnista saatujen tutkimustulosten mukaan vuoroahoito ei eronnut tavallisesta päiväsaikaan tapahtuvasta varhaiskasvatuksesta sisällöltään merkittävästi. Omat erityispiirteensä hoidossa olemiseen toivat muun muassa iltatoimet ja lasten hoitoaikojen epäsäännöllisyys. Havainnoinnin perusteella vuorohoidossa olevat lapset vaikuttivat melko tottuneilta epätyypilliseen hoitoaikaan, eikä minkäänlaista ihmetystä siihen ilmennyt. Haastattelun tuloksissa kävi ilmi, että kaikki lapset kokivat olonsa mukavaksi hoidossa ollessaan, eikä ketään jännittänyt hoidossa oleminen.

Ei... Mua on ennen jännittänyt, ku oon ollu pienempi, mut ei enää jännitä. (H1)

Ei mua jännitä... Enää kovin. (H2)

Mä oon nukkunu yötä täällä päiväkodissa ja ekalla kerralla tuntu jännittävältä, mutta enää ei. (H4)

Vuorohoidossa tilanteet etenivät havainnointien perusteella rauhallisesti ja hallitusti. Ilta-aikaan toiminnassa painoutuivat rauhalliset leikit ja lasten iltatoimet, joita tehtiin lapsi kerrallaan. Jokainen lapsi kohdattiin, ja kaikki saivat tarvitsemaansa huomiota. Varsinkin isommat lapset suhtautuivat iltarutiineihin neutraalisti, mutta myös pienemmät suhtautuivat niihin hyvin muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta.

Oli lapsi 6:n vuoro tulla aloittamaan iltatoimet, mutta hän suhtautu niihin vastahakoisesti. Lopulta hän kuitenkin myöntyi niihin, kun hänelle annettiin vielä mahdollisuus leikkiä ennen nukkumaan menoa.

Havainnoinneissa ilta-ajan rauhallisuutta selitti myös lasten vähyys, sillä lapsia haettiin ennen nukkumaanmenoa. Toisaalta varsinkin pienemmät lapset alkoivat olla jo väsyneitä, ja heitä vietiin hiljalleen nukkumaan. Jäljelle jäi kaikkina kertoina vain muutamia havainnoitavia lapsia, joita haettiin myöhemmin tai he menivät nukkumaan vasta havainnoinnin loputtua.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1 Lasten vuorovaikutussuhteet vuorohoidossa

Tämä opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jonka tulokset saatiin vuorohoidossa olevia lapsia havainnoimalla ja haastatteleamalla. Tuloksia ei voi suoraan yleistää koskemaan kaikkea vuorohoitoa, mutta ne tarjoavat näkökulmia lasten kokemusmaailmaan vuorohoidosta.

Ensimmäinen tutkimuskysymys tässä opinnäytetyössä oli, miten vuorohoitolasten vuorovaikutussuhteet muodostuvat toisiin lapsiin ja kasvattajiin vaihtuvissa ryhmissä. Tulokset antoivat viitteitä sille, että vuorovaikutussuhteiden muodostumiseen vaikuttaa moni asia, joista keskeisimpinä lapsen ikä, persoonallisuus ja sosiaaliset taidot. Vaihtuvuus näyttäytyi tuloksissa lasten huomiona siitä, että aina kaverit eivät ole paikalla, mutta sitten tulee uusia. Vaihtuvuus ei ainakaan näiden tulosten perusteella varsinaisesti näyttäytynyt lasten keskinäisiä vuorovaikutussuhteita heikentävänä tekijänä, mutta toisaalta haastattelun tuloksissa vain yhdellä haastateltavista oli jonkinlainen käsitys siitä, miten uusia kavereita hankitaan. Osa lapsista ei myöskään pitänyt uusien kavereiden saamista helppona. Voidaan siis pohtia sitä, miten vaihtuvuus vaikuttaa lasten vuorovaikutussuhteisiin, jos lasten kaverit ovat paikalla vain harvoin ja uusia kavereita on haasteellista luoda. Toisaalta tuloksissa ei ilmennyt, että joku lapsista olisi ilman kavereita tai kokisi olevansa yksinäinen. Haastattelun tulosten perusteella kaikilla haastatelluilla lapsilla oli omien sanojensa mukaan kavereita päiväkodissa.

Tuloksista ilmeni myös aikuisen roolin tärkeys lasten vuorovaikutussuhteiden muodostumisessa. Havainnoinnin tulokset antoivat viitteitä sille, että aikuisten järjestelmät ja ohjaamat vuorovaikutustilanteet saattavat luoda uusia vuorovaikutussuhteita lasten välille, joita ei välttämättä muuten muodostuisi. On hyvä pohtia aikuisen roolia uusien vuorovaikutussuhteiden mahdollistajana, varsinkin kun ympäristössä ilmenee paljon vaihtuvuutta. Myös Keltikangas-Järvisen (2010, 46-47) mukaan aikuisen tulisi auttaa alkuun ystävyysuhteita ja järjestellä leikki-tilanteita varsinkin ujojen lasten kohdalla. Peltoperän ym. (2016, 10) mukaan ryhmään kuulumisen tunne

ja lapsen mahdollisuus vaikuttaa silloinkin, kun lapsi on paikalla hyvin epäsäännöllisesti tai lyhyitä jaksoja kerrallaan, tulee ottaa huomioon vuorohoidon pedagogisen toiminnan suunnittelussa.

Lasten vuorovaikutussuhteissa ryhmän aikuisiin korostui luottamus ja turvallisuuden tunne. Lapset uskalsivat näyttää tunteitaan avoimesti ja he uskalsivat lähestyä aikuisia aina tarvittaessa. Pienemmät lapset hakeutuivat aikuisen läheisyyteen. Vaikka ryhmän aikuisissa ilmeni jonkin verran vaihtuvuutta, eivät lapset tuntuneet kiinnittäneen tähän paljonkaan huomiota. Toisaalta haastattelun tuloksissa nousi esiin, että kaikki aikuiset ovat lapsille tuttuja, vaikka he eivät olisikaan aina samoja, eli vaihtuvuus ryhmän aikuisissa näyttäisi olevan pientä. Lapset luottivat ryhmän aikuisiin. Toisaalta havainnoinneissa ilmeni, että lapset uskalsivat helposti lähestyä myös vierasta aikuista, joka toisaalta voisi vaikuttaa lasten tottuneisuudelta ryhmän vaihtuvuuteen. Toisaalta lasten kokema turvallisuus saattoi olla niin hyvä, että he uskalsivat sen puitteissa lähestyä myös entuudestaan vieraita aikuisia. Vaikutti kuitenkin siltä, että vaihtuvuudella ei tuntunut olevan lasten kannalta merkitystä vuorovaikutussuhteiden muodostumisessa ryhmän aikuisiin.

7.2 Lasten kokemukset vuorohoidosta

Toinen tämän opinnäytetyön tutkimuskysymys oli, millaisena lapset kokevat vuorohoidon. Tuloksissa nousi esiin erityisesti vuorohoidon rutiinit ja lasten tunteet ja käyttäytyminen vuorohoidossa. Tulosten mukaan lapset vaikuttivat olevan vuorohoidossa mielellään, ja lapset kokivat sen kivana paikkana. Tulosten mukaan lapset eivät jännittäneet päiväkodissa oloa, eikä siellä nukkumista, vaikka aikaisemmin se on voinutkin jännittää. Lapset viihtyivät hoidossa ollessaan, eivätkä kokeneet vuorohoidossa oloa millään tavalla poikkeavana. Vaikuttaisi siis siltä, että lapset kokevat vuorohoidon mielekkäänä osana tavallista arkeaan epätyypillisistä hoitoajoista huolimatta.

Peltoperän ym. (2016, 10) mukaan jatkuvuuden ja ennustettavuuden rakentaminen vuorohoidossa on erityisen tärkeää, sillä se tuo turvallisuuden tunnetta mahdollisesti epäsäännöllisiin rytmeihin. Havainnoinnista ilmeni, että vuorohoidon rutiinit pysyvät

hyvin samanlaisina kaikkina havainnointikertoina riippumatta henkilöstön ja hoidossa olevien lasten vaihtuvuudesta. Vaikutti siltä, että tuttu ja sama rutiini rauhoitti lapsia ja loi turvallisuuden tunnetta sekä eräänlaista pysyvyyttä, kun muuten ryhmän aikuiset ja lapset saattoivat vaihdella. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että samanlaisina toistuvat rutiinit ovat tärkeitä lapsille, sillä ne luovat ennustettavuutta ja turvallisuutta muuten vaihtuviin olosuhteisiin.

Havainnoinnissa tarkasteltiin myös lasten käytöstä ja tunteita, koska niistä voidaan tehdä päätelmiä lapsen kokemusmaailmasta. Lapset tuntuivat viihtyvän vuorohoidossa. Useimmilla lapsilla olotila oli neutraali tai iloinen, eikä negatiivista suhtautumista hoidossa olemiseen juurikaan ilmennyt. Tilanteet etenivät rauhallisesti ja hallitusti. Haastatteluissa kaikki lapset kokivat vuorohoidon kivana paikkana. Ikävänä koettuja asioita ei ollut kovinkaan monia, ainoastaan nukkuminen koettiin tylsänä. Mielenkiintoista on, että kukaan haastatelluista lapsista ei nostanut esiin ikävää vanhempia kohtaan tai valittanut epätyypillisistä hoitoajoista tai pitkistä hoitopäivistä. Tästä voidaan tehdä päätelmä, että lapset ovat vuorohoidossa mielellään.

Vuorohoito ei vaikuttanut sisällöltään eroavan juurikaan tavallisesta päiväsaikaan tapahtuvasta varhaiskasvatuksesta. Vuorohoidossakin oli ohjattua toimintaa, leikkiä, ulkoilua, perushoitotilanteita ja niin edelleen. Erona päiväajan varhaiskasvatukseen lasten hoitoajat saattoivat olla vaihtelevia ja epätyypillisiä, ja ilta-aika painottui lasten iltatoimien hoitamiseen. Iltatoimet hoidettiin rauhallisesti lapsi kerrallaan. Tärkeänä rutiinina näyttäytyi myös Pikku kakkosen katsominen. Kaikkiaan johtopäätöksenä voidaan todeta, että vuorohoidon sisältö vaikutti hyvin samankaltaiselta kuin päiväsaikaankin tapahtuvassa varhaiskasvatuksessa, vaikka sen sisältöä ei olekaan kovin tarkasti määritelty varhaiskasvatuslaissa (L 540/2018) tai varhaiskasvatussuunnitelmien perusteissa, jossa ainoastaan pyydetään huomioimaan vuorohoidon epäsäännöllisyys pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa (varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 19).

8 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tekeminen on ollut itselleni suuri ja mielenkiintoinen oppimisprosessi, varsinkin, kun aiheeni valikoitui omien mielenkiinnon kohteitteni mukaan. Aloitin opinnäytetyöprosessin huhtikuussa 2019 esittelemällä opinnäytetyön aiheen, ja työ eteni vähitellen eteenpäin suunnitelmien mukaisesti, vaikka välillä sen edistymisessä oli myös hiljaisempia vaiheita. Halusin tehdä työn yksin, mikä omalta osaltaan tarjosi myös lukuisia oppimiskokemuksia. Opin myös paljon itsestäni ja itselleni sopivista työskentelytavoista. Vaikka puolensa olisi varmasti ollut parin kanssa työskentelyssäkin, olen kuitenkin tyytyväinen aikaansaannokseeni ja siihen, että suoriuin tämän tekemisestä itsenäisesti. Sain kuitenkin apua ja tukea työskentelyyn opinnäytetyön ohjaajalta ja myös muilta opiskelijoita, mistä olen kiitollinen.

Opinnäytetyön tekeminen oli prosessina haastava, mutta kuitenkin mielenkiintoinen. Moni asia tätä opinnäytetyötä tehdessä yllätti haastavuudellaan. Suurin haaste itselleni tässä prosessissa oli aikatauluissa pysyminen ja ylipäättään ajan löytäminen opinnäytetyön tekemiselle. Yllätyin siitä, miten aikaa vievää ja hidasta opinnäytetyön kirjoittaminen toisinaan oli, varsinkin jos viitattavia lähteitä oli useita. Yllätyin myös valitsemassani tutkimusmenetelmässä siitä, että se ei ollutkaan aivan yksinkertainen prosessi, ja esimerkiksi havainnointitaulukoita korjasin useita kertoja ennen lopullisia versioita. Myös litterointi oli yllättävän aikaa vievää ja hidasta, vaikka havainnoiteja tehdessäni ei kirjaaminen käsin siltä tuntunutkaan, eivätkä haastattelut tuntuneet ajallisesti pitkiltä. Varsinkin haastatteluiden litterointi oli paljon haasteellisempaa kuin todellisuudessa osasin odottaa.

Perehtyessäni erilaisiin lähteisiin ja kirjoittaessani työn teoriaosuutta tutustuin mielestäni hyvin monipuolisesti varhaiskasvatuksen vuorohoitoon ja siihen liittyviin ilmiöihin. Haasteena olikin rajaamisen vaikeus, sillä aihe on kokonaisuutena varsin laaja. Mielenkiintoista vuorohoidossa olikin myös sen yhteiskunnallinen vaikutus ja erityisesti sen rooli yhteiskunnan toimivuuden mahdollistajana. Nykyisin vuorotyö kuuluu hyvin monen vanhemman ammattiin. Toisaalta on paljon työllistäviä aloja, joiden luonteeseen kuuluu vuorotyö, kuten esimerkiksi hoitoala (Holmberg, 2016). Yllätyin myös tietoa etsiessäni siitä, miten haasteellista oli löytää vuorohoitoa koskevaa tutkimustietoa ja varsinkin kansainvälisiä tutkimuksia aiheesta. Toisaalta

tämä kertoo mielestäni siitä, että tutkimusaiheena vuorohoito on vielä melko uusi ja tulevaisuudessa ainakin sillä saralla voisi olla paljon annettavaa varhaiskasvatukseen kohdistuvalle tutkimustyölle.

Monesti vuorohoidosta puhuttaessa puhutaan myös sen sisältämästä vaihtuvuudesta niin lapsissa kuin työntekijöissäkin. Havaitsin vaihtuvuuden myös itse tätä opinnäytetyötä tehdessäni, mutta mielestäni se ei näyttäytynyt itselleni kuitenkaan niin dramaattisena, kuin mikä alkuoletukseni oli. Itselleni tuli ainakin tunne siitä, että vuorohoito oli hallittua ja hyvin organisoitua. Päättökysymykseni liittyi myös vaihtuvuuteen, sillä tarkoituksena oli selvittää, miten vuorovaikutussuhteet voivat muodostua, kun vaihtuvuutta on paljon. Tulos oli ainakin omasta mielestäni positiivinen, sillä lapsilla näytti havainnoinneissa olevan kavereita, ja jokaisella haastatellulla lapsella oli kavereita. Vaikka kaverit eivät olisi aina samaan aikaan paikalla, se ei tuntunut haittaavan lapsia. Tuloksissa ei näkynyt, että joku lapsista olisi kokenut itsensä yksinäiseksi tai että jollakulla ei olisi ollut kavereita. Tärkeä tutkimustulos myös oli, että lapset tuntuivat luottavan kaikkiin ryhmän aikuisiin ja tuntevan heidät, vaikka hekään eivät aina olleet samoja. Lapset tuntuivat viihtyvän hoidossa ollessaan, ja he kokivat sen mukavana, vaikka hoitoa tapahtuukin kaikkina vuorokauden aikana.

Varsinkin sosionomin näkökulmasta vuorohoito oli aiheena mielenkiintoinen, koska sillä on tärkeä rooli yhteiskunnan toimivuuden mahdollistajana. Varhaiskasvatuksen lisäksi se liippasi läheltä myös sosiaalialaa. Vuorohoitoon perehtyessäni tarkemmin huomasin, että kyseessä ei ole pelkästään lasten hoitopaikka, vaan kaikin puolin monien vuorotyöläisten arkea helpottava palvelu. Kaikilla ei esimerkiksi ole ympärillä läheisverkostoa, johon turvautua lapsen tarvitessa hoitopaikkaa, ja ennen kaikkea sen avulla mahdollistetaan vanhempien työssäkäynti epätyypillisinäkin työaikoina, eikä työssäkäyntiä tarvitse lopettaa tai työpaikkaa vaihtaa lasten takia. Näkisin siis, että vuorohoidon tarjoamisella voidaan välttää myös erilaisia lapsiperheiden kokemia haasteita, kuten esimerkiksi taloudellisia vaikeuksia.

Tämä opinnäytetyö toteutettiin tutkimalla vuorohoidossa olevia lapsia, mutta hyvin mielenkiintoista olisi tutkia aihetta niin vanhempien kuin varhaiskasvatuksen työntekijöidenkin näkökulmasta. Myös erilaiset pitkittäistutkimukset aiheesta voisivat an-

taa mielenkiintoisia tuloksia. Se, mitä itse jäin tätä opinnäytetyötä tehdessäni kaipaamaan, oli isot valtakunnalliset tutkimukset vuorohoidosta, joita ei ole kovinkaan monia, ja usein ne ovat vain osa jotakin muuta tutkimuskohdetta. Mielestäni koko Suomen kattavalla vuorohoidon tutkimisella voisi olla paljon annettavaa vuorohoittoon ja sen kehittämiseen, sillä edelleen esimerkiksi eri kuntien välillä on jonkin verran hajontaa sen sisällössä ja järjestämisessä.

Kaikkiaan tämä opinnäytetyöprosessi tarjosi mielenkiintoisen kurkistuksen vuorohoittoon. Tutkimukseni oli laadullinen, eikä siitä saatavia tuloksia voi välttämättä yleistää koskemaan kaikkea Suomessa järjestettävää vuorohoittoa, mutta se antaa kuitenkin näkökulmaa aiheeseen. Mielenkiintoista olisi vielä joskus päästä tutkimaan vuorohoittoa uudelleen.

LÄHTEET

- Alila, K., Eskelinen, M., Estola E., Kahiluoto T., Kinos J., Pekuri H., Polvinen M., Laaksonen R. & Lamberg K. 2014. Varhaiskasvatuksen historia, nykytila, ja kehittämisen suuntalinjat: Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevan työryhmän tueksi. [Verkkajulkaisu]. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu 28.8.2019]. Saatavana: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75258/tr12.pdf>
- Dowling, M. 2014. Young Children's Personal, Social and Emotional Development. 4. painos. London: SAGE Publications Ltd.
- Helenius, A. & Lummelahti, L. 2018. Varhaiskasvatus: Perusteita. Helsinki: Books on Demand.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Holmberg, J. 14.5.2016. Vuorotyössä henkensä kaupalla. [Blogikirjoitus]. Tehylehden verkkoblogi: Mainio. [Viitattu 26.4.2020]. Saatavana: <https://www.tehylehti.fi/fi/blogit/mainio/vuorotyossa-henkensa-kaupalla>
- Hotokka, M. 2017. Vuoropäivähoito sujuvammaksi. [Verkkoartikkeli]. Talentia-lehti. [Viitattu 18.10.2019]. Saatavana: <https://www.talentia-lehti.fi/vuoropäivähoito-sujuvammaksi/>
- Härmä, M., Karhula, K., Ropponen, A., Koskinen, A., Turunen, J., Ojajärvi, A., Vanttola, P., Puttonen, S., Hakola, T., Oksanen, T. & Kivimäki, M. 2019. Työaikojen muutosten ja kehittämisinterventioiden vaikutukset työhyvinvointiin, turvallisuuteen ja työhön osallistumiseen. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Työterveyslaitos. [Viitattu 26.4.2020]. Saatavana: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137526/H%c3%a4rm%c3%a4_ym_2019_Ty%c3%b6aikojen_muutosten_ja_kehitt%c3%a4misinterventioiden_vaikutukset.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Jyväskylän ammattikorkeakoulu (JAMK). Ei päiväystä. Perheet 24/7-tutkimuksen tuloksia. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 31.10.2019]. Saatavana: https://www.jamk.fi/globalassets/tutkimus-ja-kehitys--research-and-development/tki-projektien-lohkot-ja-tiedostot/perheet-24_7/41266_perheet_24-7_raportti.pdf
- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulu:– Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 176.

- Kauppila, R. 2005. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot: Vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kekkonen, M., Rönkä, A., Laakso, M., Tammelin, M. & Malinen, K. 2014. Lapsiperheet 24/7-taloudessa. Teoksessa: J. Lammi-Taskula & S. Karvonen (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus, 52–70.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Helsinki: WSOY.
- Kinnunen, U., Malinen, K. & Laitinen, K. 2009. Työn ja perheen yhteensovittaminen: Perheiden kokemuksia ja ratkaisuja. Teoksessa: A. Rönkä, K. Malinen & T. Lämsä (toim.) Perhe-elämän paletti: Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Juva: PS-kustannus, 125-147.
- Kronqvist, E. & Pulkkinen, M. 2007. Kehityopsykologia: Matkalla muutokseen. Helsinki: WSOY
- L. 540/2018 Varhaiskasvatuslaki.
- Laadullinen tutkimus. 23.4.2015. [Verkkosivu]. Jyväskylän yliopiston Koppa. [Viitattu 27.5.2020]. Saatavana: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>
- Lammi-Taskula, J. & Siippainen, A. 2018. Vanhempien vuorotyö, lasten hyvinvointi ja yhteistyö vanhempien kanssa varhaiskasvatuksessa. [Verkkolehtiartikkeli]. Yhteiskuntapolitiikka 83 (4), 422-426. [Viitattu 18.10.2019]. Saatavana: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136871/YP1804_Lammi-Taskula%26Siippainen.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Lapsen ja vanhemman kiintymyssuhde. 5.7.2017. [Verkkosivu]. Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL). [Viitattu 29.10.2019]. Saatavana: <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/lapsen-ja-vanhemman-varhainen-vuorovaikutus/lapsen-ja-vanhemman-kiintymyssuhde/>
- Laukkanen, E. 26.10.2018. Jari Sinkkonen: ”Useimmat vanhemmat toimivat intuitiolla ihan oikein”. [Verkkoartikkeli]. Kodinkuvalehti. [Viitattu 29.10.2019]. Saatavana: <https://www.kodinkuvalehti.fi/artikkeli/voi-hyvin/psykologia/jari-sinkkonen-useimmat-vanhemmat-toimivat-intuitiolla-ihan-oikein>
- Laukkanen, L. 2017. Yö päiväkodissa: Lasten kokemuksia ja aikuisten näkemyksiä Kultavuoren päiväkodin yöhoidosta. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö, sosionomin koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 31.10.2019]. Saatavana: http://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/paivahoitajakoulutus/varhaiskasvatus/opinnaytetyot/vJ1DsSSlx/Opinnaytetyo_Liisa_Laukkanen.pdf

- Leskisenoja, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa: Toteuta käytännössä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 28.6.2017. [Verkkosivu]. 1-2-vuotiaan sosiaalinen kehitys. [Viitattu 13.5.2020]. Saatavana: <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/1-2-v/1-2-vuotiaan-sosiaalinen-kehitys/>
- Marstio, J. 2017. Lasten sosiaaliset taidot vuoropäiväkodissa. [Verkkojulkaisu]. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteellinen tiedekunta, varhaiskasvatuksen maisteriohjelma. Pro gradu -tutkielma. [Viitattu 31.3.2020]. Saatavana: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/184198/Jenni_Marstio_pg_2017.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Meriläinen, E. 2014. "Kuka meitä yököttää?": Lasten kokemuksia vuorohoidosta. [Verkkojulkaisu]. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 31.10.2019]. Saatavana: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/82358/Merilainen_Emma.pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Moilanen, S., May, V., Räikkönen, E., Sevón, E. & Laakso, M. 2016. Mothers' non-standard working and childcare-related challenges: A comparison between lone and coupled mothers. [Verkkolehtiartikkeli]. International Journal of Sociology and Social Policy 36 (1/2), 36-52. [Viitattu 18.10.2019]. Saatavana Emerald Premier -tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Muuronen, K. 24.5.2017. Lastentarhasta päiväkotiin – varhaiskasvatuksen murros 1970-luvulta nykypäivään. [Blogikirjoitus]. Lastensuojelun Keskusliitto. [Viitattu 17.10.2019]. Saatavana: <https://www.lskl.fi/blogi/lastentarhasta-paivakotiin-varhaiskasvatuksen-murros-1970-luvulta-nykypaivaan/>
- Mykkänen, J. & Böök, M. 2017. Moninaiset perheet ja varhaiskasvatus. Teoksessa: M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.) Valloittava varhaiskasvatus: Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino, 75-86.
- Määrällinen tutkimus. 23.4.2015. [Verkkosivu]. Jyväskylän yliopiston Koppa. [Viitattu 27.5.2020]. Saatavana: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>
- Nironen, S. 14.9.2016. Vuoropäivähoidon järjestämisessä yhtä monta tapaa kuin toimijaa: "Asettaa lapset ja perheet eriarvoiseen asemaan". [Verkkoartikkeli]. YLE. [Viitattu 18.10.2019]. Saatavana: <https://yle.fi/uutiset/3-9164218>
- OHOI -osaamista vuorohoitoon. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. [Viitattu 23.4.2020]. Saatavana: <https://www.jamk.fi/fi/Tutkimus-ja-kehitys/projektit/ohoi/etusivu/>

- Oinas, T., Tammelin, M. & Anttila, T. 2015. Epätyypillinen työaika ja lasten kanssa vietetty aika. Teoksessa: A. Anttila, T. Anttila, M. Liikkainen & H. Pääkkönen (toim.) Arjessa kiinni ja irrallaan: Yhteisölliset rytmit 2000-luvun Suomessa. Helsinki: Tilastokeskus, 99-108.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Ei päiväystä. Varhaiskasvatus. [Verkkosivu]. [Viitattu 17.10.2019]. Saatavana: <https://minedu.fi/varhaiskasvatus>
- Opetushallitus. 2019. Varhaiskasvatus. [Verkkosivu]. [Viitattu 22.7.2019]. Saatavana: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus>
- Paletti-tutkimus. 16.6.2014. [Verkkosivu]. Jyväskylän yliopisto. [Viitattu 31.10.2019]. Saatavana: <https://www.jyu.fi/edupsy/fi/laitokset/psykologia/perhetutkimuskeskus/tutkimus/paletti>
- Partonen, T. 24.3.2020. Epäsäännöllinen työaika ja vuorotyö. [Verkkojulkaisu]. Terveyskirjasto. [Viitattu 26.4.2020]. Saatavana: https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk01013
- Peltoperä, K., Dahlblom, T., Turja, L., Rönkä, A., Collin, K., Hintikka, T. & Teppo, U. 2016. Vuorohoidon raamit. [Verkkojulkaisu]. Jyväskylä: OHOI-osaamista vuorohoitoon -hanke. [Viitattu 31.3.2020]. Saatavana: <https://www.jamk.fi/globalassets/tutkimus-ja-kehitys--research-and-development/tki-projektien-lohkot-ja-tiedostot/ohoi/materiaaleja-ja-julkaisuja/lopullinen-vuorohoidon-raamit-14.12.2016.pdf>
- Perheet 24/7. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. [Viitattu 31.10.2019]. Saatavana: <https://www.jamk.fi/fi/Tutkimus-ja-kehitys/projektit/Perheet-24/Etusivu/>
- Päiväkoti Taika. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoen kaupunki. [Viitattu 30.3.2020]. Saatavana: <http://www.seinajoki.fi/varhaiskasvatusjakoulutus/varhaiskasvatuspalvelut/vuorohoito.html>
- Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Helsinki: Finn Lectura.
- Salmivalli, C. 2008. Kaverien kanssa: Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma: Meirän vasu. 2017. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoen kaupunki. [Viitattu 13.4.2020]. Saatavana: <https://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/paivahoitajakoulu-tus/varhaskasvatus/varhaiskasvatuksenlomakkeet/2yPBJVqjX/Seinajoen-kaupungin-varhaiskasvatussuunnitelma-Meirän-vasu-2017.pdf>

- Sévon, E., Rönkä, A., Räikkönen, E. & Laitinen, N. 2017. Daily rhythms of young children in the 24/7 economy: A comparison of children in daycare and day and night care. [Verkojulkaisu]. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. [Viitattu 14.4.2020]. Saatavana: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/55626/daily%20rhythms%20of%20young%20childrenfinaldraft-sevon%20et%20alchildhood.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Silvén, M. & Kouvo, A. 2010. Vuorovaikutus, varhainen kiintymyssuhde ja psyykinen hyvinvointi. Teoksessa: M. Silvén (toim.) Varhaiset ihmissuhteet: Polku lapsen suotuisaan kehitykseen. Helsinki: Minerva, 65-89.
- Simo, M. 4.2.2016. 24/7-yhteiskunnan seuraus: Yöhoitoon tuodaan yhä enemmän alle 3-vuotiaita. [Verkkolehdiartikkeli]. Vantaan sanomat. [Viitattu 18.10.2019]. Saatavana: <https://www.vantaansanomat.fi/artikkeli/361531-247-yhteiskunnan-seuraus-yohoitoon-tuodaan-ya-enemman-alle-3-vuotiaita>
- Sinkkonen, J. 2004. Kiintymyssuhdeteoria – tutkimuslöydöksistä käytännön soveluksiin. [Verkkoartikkeli]. Duodecim. [Viitattu 28.10.2019]. Saatavana: <https://www.terveyskirjasto.fi/xmedia/duo/duo94437.pdf>
- Sinkkonen, J. Ei päiväystä. Turvattomien kiintymyssuhteiden yhteydet lasten mielenterveyden häiriöihin. [Ppt-tiedosto]. [Viitattu 29.10.2019]. Saatavana: http://www.sosiaalikallega.fi/poske/tapahtumat/hankkeet/lasten-kaste/seminaarit/yhdyshenkilot_2_2015/sinkkonen_240215
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. uud. laitos. Helsinki: Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). [Viitattu 31.3.2020]. Saatavana: <https://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanta>
- Varhaiskasvatus 2016 – Kuntakyselyn osaraportti. 2017. [Verkojulkaisu]. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). [Viitattu 22.7.2019]. Saatavana: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135184/TR30_17_vaka_kuntakysely_u.pdf?sequence=5&isAllowed=y
- Varhaiskasvatus 2017 -tilastoraportti. 2018. [Verkojulkaisu]. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). [Viitattu 7.9.2019]. Saatavana: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136962/Tr32_18.pdf?sequence=5&isAllowed=y
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. [Verkojulkaisu]. Opetushallitus. [Viitattu 7.9.2019]. Saatavana: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Vuohelainen, E. 2019. "Niin tai sit voi vaan olla ihan, että ei oo kaveria": Lasten hyvinvointi vuoropäiväkodissa. [Verkojulkaisu]. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Varhaiskasvatustieteen Pro gradu -tutkielma. [Viitattu 31.3.2020]. Saatavana: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/65515/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201909164161.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Vuorohoito. Ei päiväystä. Seinäjoki. [Verkkosivu]. [Viitattu 18.10.2019]. Saatavana: <https://www.seinajoki.fi/varhaiskasvatusjakoulutus/varhaiskasvatuspalvelut/hoitopaikkojenesittely/nurmonalue/taikapaivakoti/vuorohoito.html>

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuslupa

Liite 2. Havainnointitaulukko

Liite 3. Saatekirje vanhemmille ja lupa tutkimukseen osallistumiseen

Liite 4. Haastattelukysymykset lapsille

Liite 1. Tutkimuslupa

Seinäjoki

PÄÄTÖS / varhaiskasvatusjohtaja

Päivämäärä 29.08.2019 Pykälä 165/2019

Asia	Tutkimuslupa / Jokela Julia	
	<p>Julia Jokela opiskelee Seinäjoen ammattikorkeakoulussa ja anoo tutkimuslupaa opinnäytetyötään varten.</p> <p>Tutkimuksen aihe: Lasten vuorovaikutussuhteiden muodostuminen vuorohoidossa sekä lasten kokemuksia vuorohoidosta Seinäjoella.</p> <p>Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten vuorohoidossa olevien lasten vuorovaikutussuhteet muodostuvat ryhmän toisiin lapsiin sekä kasvattajiin ryhmän kokoonpanon ollessa vaihtelevia. Lisäksi tutkitaan lasten yleisiä kokemuksia vuorohoidosta.</p> <p>Aineistoa kerätään vuorohoitoryhmän lapsia havainnoimalla ja haastattelemalla. Tarpeen mukaan haastatellaan myös vuorohoidon kasvattajia. Haastatteluun otetaan 6-8 lasta. Tarpeen mukaan enemmän.</p> <p>Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika kevät 2020.</p>	
Päätös	<p>Päätän myöntää tutkimusluvan edellyttäen, että:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista - tutkimuksessa saatujen tietojen osalta noudatetaan salassapitovelvollisuutta - tutkimuksessa yksittäiset henkilöt eivät saa olla tunnistettavissa - yksi kappale valmiista tutkimuksesta luovutetaan maksutta varhaiskasvatukselle - tutkija antaa luvan julkaista tutkimuksensa sähköisessä muodossa Seinäjoen kaupungin kotisivuilla - tutkija sitoutuu esittelemään tutkimuksensa 	
Allekirjoitus	 Aija-Marita Näsänen, varhaiskasvatusjohtaja, p. 040 868 0902, aija-marita.nasanen@seinajoki.fi	
Oikaisu-vaatimusohje	Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen osoitteella: Kasvatus- ja opetuslautakunta , Kirkkokatu 6, PL 215, 60101 Seinäjoki, neljäntoista (14) päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän (7) päivän kuluessa siitä kun päätös on asetettu nähtäville kaupungin internetsivuille. Asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemäntenä (7) päivänä kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana ja silloin kun päätös on annettu tiedoksi sähköisesti kolmantena (3) päivänä viestin lähettämisestä. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen ja se on tekijän allekirjoitettava.	
Julkisesti nähtävänä	Varhaiskasvatustoimisto 2.9.2019	
Tiedoksianto	Julia Jokela, aluejohtajat, Merja Suolahti	Päivämäärä 29.8.2019
	Miten ☐ Lähetyt postitse saantitodistusta vastaan ☐ Luovutettu ☒ Lähetyt sähköpostissa	☐ Lähetyt postitse tavallisena kirjeenä ☐ Lähetyt sisäisessä postissa Vastaanottajan allekirjoitus
	Susanna Aintila, toimistos sihteeri	

Liite 2. Havainnointitaulukko

Havainnoinnin kohde	Lapsi 1	Lapsi 2	Lapsi 3	Lapsi 4	Lapsi 5
Ikä					
Hoitoon jääminen					
Lapsen yleinen olotila, tunteet					
Millaisia tunteita hoi- dossa ilmenee?					
Millaista lapsen käytös on?					
Millaista kontaktia ottaa muihin lapsiin?					
Muiden lasten seuraan hakeutuminen/vetäyty- minen ryhmästä					
Leikkiikö yksin/leikkikave- reiden määrä					
Leikkikavereiden vaihtu- vuus					
Onko ryhmässä tuttuja kavereita?					

Toimeen tuleminen muiden lasten kanssa/leikkien sujuminen					
Hakeutuminen aikuisten seuraan (miten, miksi, millä tavoin)					
Toimeen tuleminen kasvattajien kanssa					
Tilanteiden sujuvuus yleisesti vuorohoidossa					
Hoidosta lähteminen					
Muuta huomioitavaa					

Muuta havainnoitavaa:

Tiedot havainnointikerrasta:

Havainnoitavien lasten määrä:

Päivämäärä:

Lasten ikähaitari:

Kellonaika:

Kasvattajien määrä:

Havainnoinnin kesto tunteina:

Liite 3. Saatekirje vanhemmille ja lupa tutkimukseen osallistumiseen

Opinnäytetyö vuorohoidosta

Hei vanhemmat! Olen viimeisen vuoden sosionomiopiskelija Seinäjoen ammattikorkeakoulusta ja teen parhaillani opinnäytetyötä Taika-päiväkodissa vuorohoitoon liittyen. Tarkoitukseni on tutkia, miten vuorohoidossa olevien lasten vuorovaikutussuhteet muodostuvat toisiin lapsiin ja ryhmän ohjaajiin. Lisäksi tarkoitukseni on tutkia lasten yleisiä kokemuksia vuorohoidossa olemisesta.

Tutkimusta tehdessäni tulen havainnoimaan vuorohoitoryhmän toimintaa ja haastattelemaan vuorohoitoryhmän lapsia. Tutkimusta tehdään täysin anonymisti, eli yksittäistä lasta ei voi tutkimustuloksista tunnistaa. Kerätyt aineistot hävitetään tutkimuksen valmistuttua asianmukaisesti.

Alla lupa tutkimukseen osallistumista koskien. Palautathan lapun ryhmän ohjaajalle 31.1.2020 mennessä. Ota rohkeasti yhteyttä, mikäli heräsi joitakin kysymyksiä!

Kiitos yhteistyöstä! 😊

Ystävällisin terveisin,

Julia Jokela, sosionomiopiskelija

Opinnäytetyö vuorohoidosta

Lapseni saa osallistua haastatteluun ja havainnointiin opinnäytetyötä varten

En halua, että lapseni osallistuu haastatteluihin tai havainnointiin opinnäytetyötä varten

Lapsen nimi: _____

Huoltajan allekirjoitus: _____

Liite 4. Haastattelukysymykset lapsille

Haastattelurunko

Päivämäärä: _____ Haastattelun kesto: _____ Lapsen ikä: _____

Pääasiallinen hoitoaika (ilta-, yö-, aamuhoito jne.): _____

Yleiset kokemukset vuorohoidosta

Millaista on olla hoidossa täällä päiväkodissa?

Mikä on parasta täällä päiväkodissa? Entä onko jotain ikävää?

Oletko koskaan nukkunut yötä päiväkodissa? Millaista se on?

Vuorovaikutussuhteet toisiin lapsiin

Onko sinulla kavereita täällä päiväkodissa? Entä päiväkodin ulkopuolella?

Oletteko kavereita myös silloin, kun ette ole hoidossa?

Ovatko kaverit samaan aikaan hoidossa kuin sinä?

Mitä jos kaverit eivät ole samaan aikaan hoidossa? Leikitkö yksin tai etsitkö uusia kavereita?

Onko uusia kavereita helppo löytää?

Miten uusia kavereita saa?

Vuorovaikutussuhteet kasvattajiin

Vaihtuvatko ryhmän aikuiset usein? Miltä se tuntuu?

Onko ryhmän aikuiselle helppo jutella?

Mitä kaikkea teet ryhmän aikuisen kanssa?